

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки

Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № 7
Від «22» грудня 2025р.
В.о завідувача кафедри Палій К.В.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Виконавець:

Студентка VI курсу, групи 601-ФФ
Александренко Анна Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Кушнірова Т.В., д.ф.н., професор кафедри
германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Северіна Т. М.,
к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Полтава – 2026

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	
1.1. Поняття терміна та термінології у сучасному мовознавстві.....	8
1.2. Архітектурно-будівельна термінологія як складова фахової мови.....	13
1.3. Методи перекладу технічної термінології.....	20
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СФЕРІ АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА	
2.1. Історичний розвиток архітектурної термінології: запозичення та неологізми.....	31
2.2. Аналіз лексичних та семантичних особливостей архітектурної та будівельної термінології (на матеріалі англійської та німецької мов).....	33
2.3. Розгляд конкретних архітектурно-будівельних термінів і труднощі їх перекладу.....	36
Висновки до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. СКЛАДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	
3.1. Лінгвістичні труднощі перекладу архітектурно-будівельної термінології.....	40
3.2. Культурні та контекстуальні аспекти перекладу архітектурних термінів (з урахуванням німецькомовних відповідників).....	46
3.3. Проблеми адаптації термінології до українських будівельних норм.....	50
Висновки до розділу 3.....	62
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	70

РЕФЕРАТ

МР: 75с., 2 табл., 47 джерел.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню особливостей перекладу архітектурно-будівельної термінології з англійської мови на українську. Актуальність теми зумовлена активною міжнародною комунікацією у сфері архітектури та будівництва, поширенням англійської фахової документації та необхідністю її адекватної адаптації до українських мовних і нормативних реалій.

Метою роботи є комплексний аналіз лінгвістичних, культурно-контекстуальних і нормативних труднощів перекладу архітектурно-будівельних термінів та визначення ефективних перекладацьких стратегій їх відтворення українською мовою.

У роботі використано такі методи дослідження: описовий, зіставний, лексико-семантичний аналіз, термінологічний аналіз, а також аналіз перекладацьких трансформацій.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади термінознавства та специфіку архітектурно-будівельної термінології.

Другий розділ присвячений історичному розвитку архітектурної термінології, її лексико-семантичним особливостям і аналізу складних для перекладу термінів.

У третьому розділі досліджено лінгвістичні, культурні та нормативні труднощі перекладу, а також проблеми адаптації термінів до українських ДБН і ДСТУ.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів дослідження в перекладацькій практиці, навчальних курсах з фахового перекладу та під час роботи з архітектурно-будівельною документацією.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: АРХІТЕКТУРНА ТЕРМІНОЛОГІЯ,
БУДІВЕЛЬНА ТЕРМІНОЛОГІЯ, ПЕРЕКЛАД, ФАХОВИЙ ПЕРЕКЛАД,
ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ, ДБН, ДСТУ.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку науки і техніки, а також глобалізація в усіх сферах життя, зокрема в архітектурі та будівництві, сприяють інтенсивному розвитку міжнародної комунікації. Оскільки точність термінології є основою для ефективного обміну знаннями між фахівцями з різних країн, переклад фахової літератури набуває все більшої важливості. В умовах глобалізації архітектура як наука та практика, що невпинно розвивається, потребує чіткої комунікації, адже сучасні будівельні технології, матеріали, та концепції проєктування часто є результатом міжнародних досліджень і впроваджуються по всьому світу.

Зокрема, англійська мова, яка є мовою міжнародного спілкування, є основним джерелом нових термінів у галузі архітектури та будівництва. Тому важливим є завдання не лише збереження точності термінів при перекладі, а й забезпечення їх адекватного відтворення українською мовою. Це питання набуває особливої актуальності у зв'язку з відсутністю єдиного стандарту в перекладі архітектурних термінів і значними відмінностями у структурі обох мов.

Одними з основних труднощів перекладу є відсутність усталених відповідників у термінології, що виникає через активне творення нових термінів в англійській мові, яке часто супроводжується використанням інноваційних концепцій і технологій. Крім того, різниця в граматичних та лексичних структурах між англійською та українською мовами часто ускладнює процес перекладу. Враховуючи ці складнощі, виникає необхідність проведення комплексного дослідження, яке б аналізувало як саму термінологію, так і методи її адекватного перекладу в контексті української мови.

Актуальність цього дослідження також зумовлена стрімким розвитком архітектурної галузі, в якій з'являються нові технології, матеріали, концепції і методи проєктування. Це створює значне навантаження на фахівців, які

повинні не лише володіти сучасними знаннями в галузі, але й бути здатними правильно і точно перекладати специфічні терміни і поняття, зберігаючи їхнє значення в різних мовах. Зокрема, в умовах активної інтернаціоналізації архітектурної професії необхідно мати чітке уявлення про методи перекладу архітектурних термінів, що дозволяють зберегти точність і однозначність.

Переклад архітектурної термінології є складним завданням, яке потребує комплексного підходу з урахуванням не лише лінгвістичних, але й професійних аспектів. Саме тому важливо дослідити не лише загальні мовні принципи, а й специфіку термінології, що використовується в цій галузі. Вивчення словотвірних особливостей англійських архітектурних термінів дозволить не лише полегшити процес їхнього перекладу, але й допоможе в подальшому створенні нових термінів, що враховують специфіку української мови.

Метою цієї магістерської роботи є виявлення основних словотвірних особливостей англійських архітектурних термінів, аналіз їхніх лексико-семантичних характеристик і розробка ефективних методів перекладу цих термінів українською мовою. Дослідження зосереджено на вивченні основних способів адаптації архітектурної термінології, які використовуються у перекладі, а також на визначенні труднощів, що виникають при цьому. Врахування лінгвістичних і перекладознавчих чинників є важливим для ефективного застосування перекладацьких стратегій і забезпечення точності в передачі інформації між мовами.

Завданнями дослідження є:

- проаналізувати поняття терміна в архітектурі, його специфіки та ролі у професійному спілкуванні;
- охарактеризувати основні словотвірні моделі англійської архітектурної термінології, зокрема використання префіксальних, суфіксальних та комбінованих форм;
- дослідити лексико-семантичні особливості англійськомовних архітектурних термінів, зокрема їхніх багатозначностей і варіативності;

- виявити основні труднощі перекладу архітектурної термінології українською мовою, зокрема при відсутності еквівалентів або їхніх варіантів;
- проаналізувати перекладацькі стратегії та способи відтворення архітектурних термінів, що дозволяють зберегти точність і ясність;
- розробити рекомендації щодо оптимізації перекладу термінології, що буде корисним для практикуючих перекладачів та фахівців у галузі.

Об'єктом дослідження є англомовна архітектурна термінологія як складова спеціалізованої лексики, а **предметом** - особливості словотворення англійських термінів і методи їх перекладу українською мовою.

Методи дослідження включають:

- описовий метод, що дозволяє виявити загальні риси термінології;
- лексико-семантичний аналіз, який дає можливість визначити значення термінів у контексті;
- словотвірний аналіз, який дає змогу виявити типи та моделі утворення термінів;
- порівняльно-зіставний метод, що дозволяє порівняти різні способи перекладу термінів в обох мовах.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленому вивченні словотвірних процесів в англійській архітектурній термінології, що дозволяє з'ясувати їхній вплив на переклад і вироблення ефективних методів для передачі спеціалізованих знань у галузі архітектури.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів в навчальному процесі при підготовці перекладачів, а також у практичній діяльності фахівців, що працюють з архітектурною документацією. Рекомендації, що запропоновані в роботі, можуть бути застосовані для підвищення якості перекладів у галузі архітектури та будівництва.

Апробація результатів дослідження була здійснена шляхом участі у Міжнародній науково-практичній конференції. Інноваційний потенціал та

правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 трав. 2025 р. – Полтава : ШЕП, 2025. – С. 390-392. Тема доповіді: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням і складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1. Поняття терміна та його особливості у технічній сфері

У мовознавстві та перекладознавстві поняття термін посідає головне місце, тому що саме терміни забезпечують точність, логісність та однозначність фахової комунікації в різних галузях знань (Зорівчак, 2003; Кияк, 2012). За визначенням В. Карабана, термін є спеціальною лексичною одиницею, яка призначена для найменування чіткого наукового або технічного поняття в межах певної галузі діяльності (Карабан, 2004, с. 9). На відміну від загальноживаної лексики, термін функціонує в межах спеціалізованої терміносистеми, яка відображає впорядковану систему понять відповідної галузі знань і характеризується внутрішніми логічними зв'язками між одиницями (Кияк, 2012; Sager, 1990).

Основними ознаками терміна вважають точність значення, системність, прагнення до однозначності, стилістичну нейтральність та відсутність емоційно-експресивного забарвлення (Корунець, 2003; ISO 704:2009). У технічній сфері зазначені характеристики набувають особливої ваги, адже неточне вживання або неправильний переклад термінів може призвести до спотворення змісту технічної документації, помилок у проектуванні та порушення технологічних процесів, що, у свою чергу, створює потенційні ризики для безпеки об'єктів (Newmark, 1988; Byrne, 2006).

Технічні терміни відображають результати науково-технічного прогресу та становлять динамічний прошарок лексики, що постійно оновлюється (Кочерган, 2006). Їх активне поповнення супроводжується розвитком технологій, появою нових матеріалів, конструктивних рішень і методів будівництва. Особливо активно ці процеси відбуваються в галузі архітектури та будівництва, де інновації швидко входять у професійний ужиток і потребують точного мовного оформлення та стандартизації

відповідно до міжнародних та національних норм (Sager, 1990; ДБН України).

Загальноживана лексика, на відміну від термінологічної, зазвичай є багатозначною, контекстуальнозалежною та може мати стилістичне або емоційно-експресивне забарвлення (Кочерган, 2006). Термін, навпаки, повинен прагнути до максимальної семантичної стабільності та функціонувати незалежно від мовленнєвого контексту, зберігаючи одне основне значення в межах конкретної галузі (Карабан, 2004; ISO 1087-1:2019). Водночас у сучасній мові спостерігаються процеси термінологізації загальноживаних слів, коли лексеми набувають спеціального значення, а також детермінологізації, за якої фахові терміни поступово входять до повсякденного мовлення (Кияк, 2012; Newmark, 1988).

Термін як мовна одиниця формується в результаті процесу номінації, тобто надання назви новому або вже відомому об'єкту, явищу чи процесу з позицій наукового осмислення. Як зазначає Кочерган, номінація є невід'ємною складовою пізнавальної діяльності людини й тісно пов'язана з формуванням понять (Кочерган, 2006, с. 263–265). У технічній сфері процес номінацій пов'язаний із концептуалізацією, оскільки нові терміни створюються для фіксації результатів наукового пізнання та технічного прогресу. Таким чином, термін відображає не лише мовний, а й когнітивний аспект наукового знання (Sager, 1990, р. 13–15; ISO 704:2009, р. 5).

У галузі архітектури та будівництва процес концептуалізації відбувається під впливом як інженерно-технічних, так і художньо-естетичних чинників. Це зумовлює появу термінів, які поєднують у собі технічну точність і певну описовість, відображаючи специфіку архітектурного мислення (Кияк, 2012, с. 41–43). Як зауважує В.І. Карабан, переклад таких термінів потребує врахування їх багатовимірної семантики та місця в системі професійних понять, оскільки буквальне відтворення не завжди забезпечує адекватність перекладу (Карабан, 2004, с. 18–20).

У технічних і науково-технічних текстах терміни виконують низку важливих функцій, забезпечуючи точність і логічну впорядкованість викладу. Передусім вони реалізують номінативну функцію, забезпечуючи чітке й однозначне позначення спеціалізованих понять. Окрім цього, терміни виконують дефінітивну функцію, тому що саме через них розкривається зміст наукових дефініцій, пояснень і класифікацій (Корунець, 2003, с. 95–97; Newmark, 1988, р. 152). У технічних текстах терміни також сприяють логічній структуризації матеріалу та формуванню наукового стилю викладу (Byrne, 2006, р. 22).

Професійна комунікація у сфері будівництва ґрунтується на використанні унікальної та стандартизованої термінології, що забезпечує ефективне взаєморозуміння між архітекторами, інженерами, проєктувальниками та будівельниками. У цьому контексті переклад термінів повинен забезпечувати не лише формальну лексичну відповідність, а й збереження функціональної ролі терміна в тексті, що є однією з ключових вимог для перекладу технічних і науково-технічних матеріалів (Карабан, 2004, с. 21–23; Byrne, 2006, р. 29).

Важливою характеристикою терміна у технічній сфері є його стандартизованість. Стандартизація термінології передбачає закріплення певних термінів у нормативних документах, словниках і довідниках з метою уникнення варіативності. Як зазначає Дж. Сейгер, стандартизація є необхідною умовою ефективної професійної комунікації, оскільки забезпечує єдність терміносистеми та стабільність значень спеціальних одиниць (Sager, 1990, р. 69–71). У будівельній галузі це питання є особливо актуальним, адже терміни затверджуються державними стандартами, технічними умовами та будівельними нормами, що потребує максимальної точності їх використання та перекладу (ISO 704:2009, р. 7–8; ДБН України).

У перекладознавчому аспекті стандартизація означає необхідність орієнтації перекладача на нормативно закріплені відповідники, а не на індивідуальні або контекстуально випадкові варіанти. Як підкреслює В. І.

Карабан, ігнорування стандартів у перекладі технічних текстів може призвести не лише до мовних помилок, а й до серйозних професійних і юридичних наслідків (Карабан, 2004, с. 24–26).

Незважаючи на те, що термін прагне до однозначності, у реальності його значення часто актуалізується лише в конкретному контексті. Контекст відіграє ключову роль у визначенні того, до якої саме галузі або підгалузі належить термін і яке значення він має у конкретному випадку. Як зазначає П. Ньюмарк, навіть у технічних текстах значення терміна може змінюватися залежно від ситуації вживання та типу тексту (Newmark, 1988, р. 164–166). Це особливо важливо при перекладі багатозначних термінів, характерних для архітектурно-будівельної сфери.

Контекстуальний аналіз відіграє важливу роль у перекладі, адже саме з його допомогою можливо встановити точне значення терміна та визначити найбільш адекватний спосіб його відтворення мовою перекладу. Як наголошує Дж. Бірн, перекладач технічних текстів повинен орієнтуватися не лише на словники, а й на фахові тексти, проектну документацію та нормативні акти, оскільки саме вони відображають реальне використання терміна в професійному середовищі (Burne, 2006, р. 31–33).

Як зазначає І. В. Корунець, ігнорування контексту є однією з найпоширеніших помилок у перекладі науково-технічних текстів, особливо у випадках термінологічної багатозначності (Корунець, 2003, с. 102–104).

У процесі розвитку мови загальноживані слова набувають спеціалізованого значення та переходять до частини термінології, що в мовознавстві визначається як процес термінологізації. Як зазначає М. П. Кочерган, це явище є закономірним результатом розвитку науки й техніки, оскільки мова прагне використовувати наявні ресурси для позначення нових понять (Кочерган, 2006, с. 278–280). У будівельній сфері такі процеси поширені, оскільки багато термінів мають побутове походження.

Для перекладача взаємодія терміна із загальноживаною лексикою становить певну складність, так як потребує чіткого розпізнавання статусу

слова в конкретному контексті. Як підкреслює Т. Р. Кияк, неправильне тлумачення загальноживаного слова як терміна або ігнорування його термінологічного значення може призвести до спотворення змісту перекладу та втрати фахової точності (Кияк, 2012, с. 52–54). Саме тому перекладач повинен поєднувати лінгвістичний аналіз із галузевими знаннями та контекстуальним підходом.

Грунтовне теоретичне розуміння природи та походження терміна є необхідною передумовою якісного перекладу технічних текстів. Як зазначає Т. Р. Кияк, перекладач, який усвідомлює системний характер термінології та її зв'язок із поняттєвим апаратом певної галузі, здатний приймати обґрунтовані перекладацькі рішення й уникати механічного добору словникових відповідників (Кияк, 2012, с. 57–59). Такий підхід дозволяє забезпечити семантичну точність перекладу та його відповідність фаховим стандартам і нормам.

Знання теоретичних засад термінознавства також дає змогу перекладачеві адекватно оцінювати ступінь усталеності терміна, його місце в терміносистемі та доцільність використання того чи іншого методу перекладу. Як підкреслює В. І. Карабан, перекладацька практика у сфері технічної комунікації має спиратися на науково обґрунтовані принципи термінотворення, стандартизації та уніфікації, що є запорукою професійної відповідальності перекладача (Карабан, 2004, с. 27–29; ISO 704:2009, р. 9).

Аналіз поняття терміна та його функціонування у технічній сфері дає підстави стверджувати, що термін є ключовою одиницею фахової комунікації, яка забезпечує точність, логічну впорядкованість і однозначність передавання спеціалізованих знань. На відміну від загальноживаної лексики, термін існує в межах чітко структурованої терміносистеми, що відображає систему понять відповідної галузі та характеризується стабільністю значення, нейтральністю й нормативністю.

У технічній, зокрема архітектурно-будівельній, сфері ці характеристики набувають особливого значення, оскільки будь-яке

відхилення від усталеного термінологічного вживання може мати не лише лінгвістичні, а й практичні наслідки, пов'язані з проектуванням, будівництвом і безпекою експлуатації об'єктів. Технічні терміни відображають результати науково-технічного прогресу та формуються в процесі концептуалізації.

Важливо те, що термін не є статичною одиницею: сучасні процеси термінологізації та детермінологізації засвідчують динамічний характер технічної лексики та її взаємодію із загальноповживаною мовою. Це ускладнює перекладацьку діяльність і вимагає чіткого розмежування термінологічного та нетермінологічного значень слова в конкретному контексті.

Аналіз функцій термінів у технічних текстах підтверджує їх багатофункціональність: поряд із номінативною вони виконують дефінітивну, структуроутворювальну та комунікативну функції. Саме через терміни реалізується логічна організація науково-технічного тексту та забезпечується професійне взаєморозуміння між фахівцями різних галузей.

Важливо підкреслити значення стандартизації та уніфікації термінології, яка виступає необхідною умовою ефективної технічної комунікації. Орієнтація на нормативні документи, галузеві стандарти та офіційно закріплені дефініції є обов'язковою вимогою не лише для фахівців-практиків, а й для перекладачів технічних текстів.

1.2. Класифікація термінів у будівництві та архітектурі

Класифікація архітектурно-будівельної термінології є необхідною передумовою системного аналізу, упорядкування терміносистеми та забезпечення адекватного перекладу фахових текстів. Різноманіття підходів до класифікації зумовлене складністю самої галузі, міждисциплінарним характером будівництва та поєднанням технічних, художніх і нормативних компонентів.

Семантичний підхід до класифікації ґрунтується на змістовних характеристиках термінів і передбачає їх класифікацію за типами

позначуваних понять. В області архітектури та будівництва слід виокремити кілька базових семантичних груп.

Першу групу становлять терміни, що позначають будівельні матеріали. Вони охоплюють назви природних матеріалів (камінь, деревина), штучних матеріалів (бетон, цегла, скло), а також сучасних композитів і синтетичних сполук. Ця група є однією з найбільш динамічних, оскільки розвиток технологій зумовлює постійну появу нових матеріалів із заданими фізико-механічними властивостями. Для коректного перекладу таких термінів характерна необхідність урахування міжнародної номенклатури та стандартів.

Другу семантичну групу утворюють терміни, що називають конструктивні елементи та частини будівель. До них належать назви фундаментів, стін, перекриттів, покрівель, колон, балок та інших елементів, які формують несучу й огорожувальну систему споруди. Такі терміни зазвичай мають фіксоване значення в нормативній документації, чим зумовлюють підвищені вимоги до точності їх перекладу.

Третю групу становлять терміни, пов'язані з технологічними процесами і видами робіт. Йдеться саме про назви процесів проектування, будівництва, монтажу, оздоблення, ремонту та експлуатації. Значення цих термінів тісно пов'язане з технологічною послідовністю дій і підпорядковується інструкціям та стандартам, що робить їх особливо сприйнятливими до помилок перекладу.

Можна виділити терміни, які позначають інженерні системи та комунікації, зокрема опалення, вентиляцію, кондиціонування, водопостачання та електропостачання. Ця група характеризується високим рівнем міжнародної уніфікації та активним використанням аббревіатур.

Функціональна класифікація враховує роль терміна в професійній діяльності та тексті. У цьому аспекті виокремлюють терміни, що виконують номінативну, регулятивну та описову функції. Номінативні терміни

забезпечують називання об'єктів і явищ, регулятивні – фіксують норми та вимоги, а описові – деталізують характеристики й властивості об'єктів.

Для перекладача дана класифікація є важливою, оскільки дозволяє визначити комунікативну важливість терміна в тексті та обрати відповідну перекладацьку стратегію. Наприклад, регулятивні терміни в нормативних документах потребують максимальної формальної точності.

Структурна класифікація термінів відіграє ключову роль у дослідженні архітектурно-будівельної термінології, оскільки дозволяє виявити закономірності номінації спеціалізованих понять та простежити взаємозв'язок між формальною організацією терміна й його семантичним наповненням. В межах сучасного термінознавства найбільш поширеним є поділ термінів на прості, складні та складені, що ґрунтується на кількості та характері компонентів у їхній структурі (Sager, 1990, p. 24).

Прості терміни складаються з однієї лексичної одиниці та виникають унаслідок термінологізації загальноживаної лексики, тобто переосмислення слова з метою позначення спеціалізованого поняття. У галузі архітектури та будівництва такими термінами є wall (стіна), roof (дах), beam (балка), column (колона), foundation (фундамент), floor (переkritтя). У німецькій мові їм відповідають терміни Wand, Dach, Träger, Säule, Fundament, Decke.

Незважаючи на простоту, такі терміни мають чітко визначене фахове значення й функціонують у межах строго впорядкованої терміносистеми. Наприклад, англійський термін floor у загальномовному вжитку означає «підлога», але у технічних текстах з будівництва він часто позначає конструктивний елемент будівлі — міжповерхове переkritтя, що зумовлює необхідність перекладу як переkritтя, а не підлога (Newmark, 1988, p. 153). Така ж ситуація і в німецькій мові, де Decke може означати як «стеля», так і «переkritтя» залежно від контексту.

Складні терміни утворюються шляхом словоскладання або афіксації й відображають прагнення до компактного позначення складних понять і процесів. В англійській архітектурно-будівельній термінології поширеними є

складні іменники типу skyscraper (хмарочос), framework (каркас), doorframe (дверна коробка), underpass (підземний перехід), waterproofing (гідроізоляція).

Німецька мова характеризується високою продуктивністю словоскладання, що супроводжується утворенням багатокomпонентних термінів, таких як Wolkenkratzer, Tragwerk, Türrahmen, Unterführung, Abdichtung. Для перекладача це створює додаткові труднощі, оскільки німецькі складні слова часто потребують описового або аналітичного перекладу українською мовою (Baker, 2018, p. 279).

Афіксальні моделі також відіграють значну роль у формуванні термінів: reinforcement (армування), prefabrication (збірне будівництво), insulation (ізоляція), ventilation (вентиляція). Їхні німецькі відповідники (Bewehrung, Vorfertigung, Dämmung, Lüftung) свідчать про типологічні відмінності між мовами, що необхідно враховувати в перекладацькій практиці (Cabré, 1999, p. 110).

Складені терміни, що функціонують у формі словосполучень, є найбільш репрезентативними для архітектурно-будівельної галузі, оскільки дозволяють максимально точно конкретизувати складні поняття шляхом поєднання кількох семантично пов'язаних компонентів. Типовими прикладами є load-bearing wall (несуча стіна), reinforced concrete (залізобетон), steel frame structure (сталевий каркас), flat roof construction (плоска покрівельна конструкція), thermal insulation layer (шар теплоізоляції).

У німецькій мові ці поняття можуть передаватися як словосполученнями (tragende Wand), так і складними словами (Stahlbeton, Stahlrahmenkonstruktion, Flachdachkonstruktion), що свідчить про структурну асиметрію термінологічних систем. Переклад таких одиниць вимагає не буквального відтворення структури, а збереження логічних і семантичних зв'язків між компонентами відповідно до норм української фахової мови (Sager, 1990, p. 69).

За походженням архітектурно-будівельні терміни поділяються на питомі та запозичені. Питомі терміни формувалися на основі власних мовних ресурсів і є результатом історичного розвитку професійної лексики, пов'язаного з практичною діяльністю людини та формуванням національних терміносистем (Кочерган, 2006, с. 214–216; Sager, 1990, р. 24).

Запозичені терміни походять з інших мов і становлять значну частину сучасної архітектурно-будівельної термінології, що зумовлено міжнародним характером науково-технічного розвитку. Особливо помітним є вплив англійської мови як глобальної мови професійної комунікації. Запозичення можуть бути повністю адаптованими або частково зберігати іншомовні ознаки, що створює додаткові труднощі для перекладу та термінологічної нормалізації (Карабан, 2004, с. 97–99; Byrne, 2006, р. 45).

За ступенем усталеності розрізняють стандартизовані, частково усталені та нові (неологічні) терміни. Стандартизовані терміни закріплені в нормативних документах, галузевих стандартах і термінологічних словниках, що забезпечує їх відносну однозначність у перекладі. Наприклад, англійські терміни *load-bearing wall* — несуча стіна, *foundation* — фундамент, а також їхні німецькі відповідники *tragende Wand*, *Fundament* мають чіткі дефініції у будівельних нормах і стандартах (ISO 704:2009; ДБН України; Кияк, 2012, с. 132).

Частково усталені терміни можуть мати кілька варіантів перекладу залежно від контексту або фахової традиції. Наприклад, англійський термін *frame* перекладається як каркас, рама або остов, тоді як у німецькій мові йому відповідають *Rahmen* або *Tragwerk*. Нові терміни, такі як *green building* або *smart building*, ще не мають повністю усталених відповідників і часто перекладаються описово: екологічне будівництво, інтелектуальна будівля, що свідчить про динамічний характер терміносистеми (Newmark, 1988, р. 141–143; Byrne, 2006, р. 78).

Окрему групу становлять терміни, пов'язані з архітектурними стилями, історичними епохами та художніми напрямками. Такі терміни відображають

культурні та естетичні особливості архітектури та мають усталені відповідники, сформовані історично. Наприклад, англійські Gothic architecture, Baroque style, Art Nouveau відповідають українським готична архітектура, бароко, модерн, а в німецькій мові — gotische Architektur, Barock, Jugendstil (Кияк, 2012, с. 189–191).

Переклад культурно-історичних термінів вимагає врахування традицій і загальноприйнятих назв у мові перекладу. Так, термін Art Deco зазвичай не перекладається, а транслітерується в українській і німецькій мовах (артдеко, Art déco), що пояснюється його міжнародним статусом. Порушення усталеної традиції перекладу таких термінів може призвести до втрати наукової коректності (Корунець, 2003, с. 156; Newmark, 1988, р. 112).

Будівельна галузь активно взаємодіє з іншими сферами знань, що зумовлює появу міждисциплінарних термінів, які поєднують елементи технічної, економічної, екологічної та правової термінології. Наприклад, англійські терміни sustainability, energy efficiency, cost estimation широко вживаються в архітектурних текстах і перекладаються українською як сталий розвиток, енергоефективність, кошторисна оцінка, а в німецькій мові - Nachhaltigkeit, Energieeffizienz, Kostenschätzung (Byrne, 2006, р. 102–105; ISO 1087-1:2019).

Багатозначність міждисциплінарних термінів потребує особливої уваги під час перекладу, оскільки їх значення змінюється залежно від контексту. Так, англійський термін performance у будівельному дискурсі означає експлуатаційні характеристики будівлі, тоді як в економічному контексті - ефективність діяльності. У німецькій мові йому можуть відповідати Leistungsfähigkeit або Performance, що зумовлює необхідність глибокого контекстуального аналізу (Карабан, 2004, с. 121–123; Sager, 1990, р. 67).

Класифікація архітектурно-будівельних термінів має не лише теоретичне, а й практичне значення. Вона допомагає перекладачеві систематизувати термінологічний матеріал, передбачати можливі труднощі та обирати оптимальні методи перекладу. Належність терміна до певної

групи сприяє підвищенню якості перекладу та забезпеченню його відповідності фаховим стандартам.

Здійснений аналіз класифікацій архітектурно-будівельної термінології свідчить про складну, багаторівневу організацію цієї терміносистеми, що зумовлена міждисциплінарним характером галузі та поєднанням технічних, нормативних і культурно-історичних компонентів. Різні підходи до класифікації - семантичний, функціональний, структурний, етимологічний і прагматичний - не суперечать один одному, а взаємодоповнюють, забезпечуючи комплексне бачення термінологічного масиву.

Семантична класифікація дозволяє систематизувати терміни за типами позначуваних понять (матеріали, конструктивні елементи, технологічні процеси, інженерні системи), що є важливим для точного розуміння змісту фахових текстів і мінімізації семантичних помилок у перекладі. Функціональний підхід, у свою чергу, акцентує увагу на комунікативній ролі терміна в тексті та дає змогу визначити ступінь перекладацької відповідальності, особливо в нормативно-регулятивних документах.

Особливе значення для перекладацької практики має структурна класифікація, оскільки формальна організація терміна безпосередньо впливає на вибір перекладацької стратегії. Поділ на прості, складні та складені терміни демонструє типологічні відмінності між англійською, німецькою та українською мовами, що вимагає від перекладача не буквального відтворення структури, а адаптації відповідно до норм української фахової мови.

Класифікація за походженням і ступенем усталеності виявляє динамічний характер сучасної архітектурно-будівельної термінології, у якій поєднуються питомі елементи та численні запозичення, насамперед з англійської мови. Це створює додаткові виклики для перекладу, пов'язані з нормалізацією, стандартизацією та вибором між транскрипцією, калькуванням або описовим перекладом.

Важливу роль відіграє також культурно-історична та міждисциплінарна класифікація, які підкреслюють необхідність урахування позамовних чинників - історичних традицій, фахових стандартів і контексту вживання терміна. Саме ці аспекти забезпечують адекватність перекладу не лише з лінгвістичного, а й з професійного погляду.

Класифікація термінів у будівництві та архітектурі є ефективним інструментом перекладацького аналізу, що створює основу для вибору методів перекладу та обґрунтовує необхідність комплексного підходу до передачі спеціалізованої лексики.

1.3. Методи перекладу технічної термінології

Переклад технічної термінології є одним із найскладніших аспектів перекладацької діяльності, оскільки поєднує мовну, когнітивну та фахову компетенції перекладача. Основною метою перекладу термінів є забезпечення семантичної точності, функціональної еквівалентності та відповідності нормативним вимогам галузі. Як зазначає П. Ньюмарк, переклад технічних термінів повинен бути не лише лінгвістично коректним, а й професійно прийнятним для фахівців відповідної сфери (Newmark, 1988, р. 151–153).

У перекладознавстві не існує універсального методу перекладу термінів, придатного для всіх випадків. Вибір перекладацької стратегії залежить від типу терміна, ступеня його усталеності, контексту вживання, жанру тексту та наявності нормативно закріплених відповідників у мові перекладу. Як підкреслює В. І. Карабан, перекладач повинен володіти комплексом методів і гнучко застосовувати їх залежно від конкретної перекладацької ситуації (Карабан, 2004, с. 17–18).

Транскрипція полягає у відтворенні звукової форми іншомовного терміна засобами фонетичної системи мови перекладу. Цей метод широко застосовується у перекладі нових, міжнародних або вузькоспеціалізованих

термінів, які ще не мають усталених відповідників в українській мові. Як зазначає Дж. Сейгер, транскрипція є типовою стратегією для термінів, що входять до міжнародної терміносистеми та функціонують у кількох мовах одночасно (Sager, 1990, p. 82–84).

У сфері архітектури та будівництва прикладами транскрипції є англійські терміни *loft* → лофт, *module* → модуль, *scanner* → сканер, які мають відповідники і в німецькій мові (*Loft, Modul, Scanner*). Такі терміни позначають об'єкти або явища, що є міжнародно визнаними й не потребують семантичної адаптації, оскільки їх значення є зрозумілим фахівцям різних країн (Burne, 2006, p. 56–58).

Перевагою транскрипції є збереження формальної подібності між оригіналом і перекладом, що полегшує ідентифікацію терміна в міжнародному професійному середовищі. Водночас надмірне використання транскрипції може ускладнювати сприйняття тексту нефахівцями та суперечити нормам української мови, особливо коли існує усталений питомий відповідник. Наприклад, англійський термін *concrete mixer* не потребує транскрипції (міксер), оскільки нормативним є переклад бетонозмішувач, що відповідає фаховій традиції (Кияк, 2012, с. 63–65).

З перекладознавчого погляду транскрипція є доцільною лише за умови відсутності усталеного українського відповідника або якщо термін закріплений у нормативних документах саме в транскрибованій формі. В іншому випадку її застосування може розглядатися як необґрунтоване запозичення, що негативно впливає на термінологічну системність тексту (Newmark, 1988, p. 149).

Транслітерація є методом перекладу, за якого графічна форма іншомовного терміна передається відповідно до алфавітної системи мови перекладу. У технічних текстах транслітерація застосовується щодо назв стандартів, приладів, торговельних марок або аббревіатур (ISO 1087-1:2019, p. 12–13).

Типовими прикладами є англійські та німецькі скорочення HVAC → HVAC, CAD → CAD, BIM → BIM, які не перекладаються, а відтворюються графічно в українських текстах. Так само німецькі терміни типу DIN (Deutsches Institut für Normung) або EN (Europäische Norm) зберігають свою графічну форму в українській технічній документації, що забезпечує їхню однозначну ідентифікацію (ISO 704:2009; Byrne, 2006, p. 91).

Як зазначає І. В. Корунець, транслітерація є доцільною в тих випадках, коли важливо зберегти формальну тотожність терміна з оригіналом, наприклад, у проектних специфікаціях, технічних кресленнях або сертифікаційних документах (Корунець, 2003, с. 88–90). У таких текстах будь-яка зміна форми терміна може призвести до плутанини або юридичних непорозумінь.

Водночас у навчальних і наукових текстах транслітерація часто поєднується з поясненням або перекладом. Наприклад, BIM (Building Information Modeling) супроводжується тлумаченням інформаційного моделювання будівель, що підвищує зрозумілість тексту для реципієнта (Карабан, 2004, с. 114–116).

Калькування передбачає буквальний переклад структурних компонентів іншомовного терміна з відтворенням його словотвірної моделі. Цей метод відіграє важливу роль у формуванні української технічної термінології, оскільки дозволяє створювати нові терміни на основі власних мовних ресурсів. Як наголошує М. П. Кочерган, кальки є ефективним засобом термінотворення за умови їх відповідності граматичним і стилістичним нормам мови (Кочерган, 2006, с. 292–294).

У будівельній термінології калькування широко застосовується для перекладу складених термінів. Наприклад, англійський load-bearing wall перекладається як несуча стіна, а німецький tragende Wand - аналогічно несуча стіна. Іншими прикладами є reinforced concrete → залізобетон, thermal insulation → тепла ізоляція, green building → зелене будівництво (Карабан, 2004, с. 22–24).

Перевагою калькування є його семантична прозорість, оскільки структура терміна безпосередньо відображає логіку поняття. Проте некритичне калькування може призводити до появи штучних або неприродних конструкцій. Наприклад, буквальний переклад англійського *high-rise building* як високопідйомна будівля є помилковим; нормативним відповідником є висотна будівля, що підтверджує необхідність орієнтації на фахову традицію (Кияк, 2012, с. 141–143).

Калькування є продуктивним методом перекладу технічних термінів, проте потребує ретельної перевірки на відповідність мовним нормам і галузевим стандартам, особливо у сфері архітектури та будівництва.

Описовий переклад застосовується у випадках, коли в мові перекладу відсутній прямий або усталений відповідник іншомовного терміна. Сутність цього методу полягає в розкритті змісту терміна за допомогою розгорнутого словосполучення або пояснювальної конструкції. Як зазначає П. Ньюмарк, описовий переклад є ефективним засобом передачі значення терміна, якщо формальний еквівалент не забезпечує зрозумілості для реципієнта (Newmark, 1988, р. 158–160).

У галузі архітектури та будівництва описовий переклад часто використовується для новітніх технологій, матеріалів або процесів, які ще не мають нормативно закріплених назв в українській мові. Такий підхід дозволяє зберегти точність змісту й уникнути семантичної втрати, що є особливо важливим у навчальних і науково-пояснювальних текстах (Кияк, 2012, с. 66–68). Водночас описовий переклад може знижувати компактність тексту, тому його застосування має бути функціонально вмотивованим.

Адаптація як метод перекладу технічної термінології передбачає добір такого відповідника, який є функціонально близьким до оригінального терміна та відповідає мовним і професійним нормам мови перекладу. На відміну від транскрипції або калькування, адаптація орієнтується насамперед на реальне функціонування терміна в українському фаховому середовищі (Карабан, 2004, с. 30–32).

У будівельній галузі адаптація має особливе значення, оскільки перекладені терміни повинні відповідати вимогам національних стандартів і будівельних норм. Як наголошується в документах ДБН України, термінологія проєктної та технічної документації має бути уніфікованою й відповідати чинним нормативам. У цьому контексті перекладач повинен враховувати не лише мовні, а й правові та технічні аспекти терміна (ISO 704:2009, р. 10–11).

Одним із ключових принципів перекладу технічної термінології є використання усталених і нормативно закріплених відповідників. Як зазначає Дж. Бірн, перекладач технічних текстів має спиратися на фахові словники, термінологічні бази даних і нормативні документи, оскільки саме вони відображають актуальний стан терміносистеми (Burgin, 2006, р. 38–40).

У сфері архітектури та будівництва такими джерелами є міжнародні стандарти ISO, національні будівельні норми, а також спеціалізовані глосарії. Використання усталених відповідників сприяє уніфікації перекладу та забезпечує його відповідність професійним очікуванням реципієнта. Відхилення від нормативної термінології може призвести до непорозумінь або помилок у практичній діяльності (Корунець, 2003, с. 105–107).

Практика перекладу технічних текстів засвідчує, що в реальних умовах перекладачі рідко обмежуються застосуванням лише одного методу. Найчастіше використовується поєднання кількох перекладацьких прийомів, що дозволяє досягти оптимального балансу між точністю та зрозумілістю. Як підкреслює В. І. Карабан, комбінування методів є ознакою професійної зрілості перекладача (Карабан, 2004, с. 34–36).

Наприклад, транскрибований термін може супроводжуватися описовим поясненням під час першого вживання в тексті. Цей підхід дозволяє зберегти міжнародну форму терміна й водночас забезпечити його зрозумілість для українського читача. Комбіновані методи особливо ефективні в перекладі наукових і навчальних матеріалів у галузі архітектури та будівництва.

Серед найпоширеніших помилок перекладу технічної термінології дослідники виокремлюють буквальний переклад без урахування контексту, некритичне калькування та неправильне використання транскрипції. Як зазначає І. В. Корунець, подібні помилки часто виникають унаслідок недостатнього розуміння фахової специфіки тексту (Корунець, 2003, с. 110–112).

У будівельних текстах такі помилки можуть мати серйозні наслідки, оскільки спотворення значення терміна здатне вплинути на інтерпретацію технічної інформації. Саме тому перекладач повинен поєднувати лінгвістичні знання з фаховою компетенцією та критичним аналізом джерел.

Одним із ключових чинників, що визначають вибір методу перекладу технічної термінології, є контекст уживання терміна та рівень фахових знань перекладача. Як наголошує П. Ньюмарк, значення терміна не існує ізольовано, а актуалізується лише в межах конкретного тексту та комунікативної ситуації (Newmark, 1988, р. 73–75). У сфері архітектури й будівництва контекст охоплює не лише лінгвістичні, а й технологічні, нормативні та культурні параметри.

Той самий термін може вимагати різних перекладацьких рішень залежно від галузевого контексту. Наприклад, англійський термін *elevation* у загальній мові означає «підвищення», однак в архітектурному контексті він перекладається як фасад або проекція фасаду.

EN: The elevation shows the main façade of the building.

UA: На кресленні подано головний фасад будівлі.

У німецькій мові відповідником є *Ansicht*, а не буквальний переклад *Erhöhung*, що ще раз підкреслює вирішальну роль фахового контексту (Koller, 2011, S. 118–120).

Контекстуальна зумовленість перекладу особливо виразна у випадку багатозначних термінів. Так, англійське слово *joint* у будівельних текстах може означати шов, стик або з'єднання.

EN: Expansion joints must be installed to prevent cracking.

UA: Для запобігання тріщинам необхідно передбачити деформаційні шви.

Німецький відповідник *Dehnungsfuge* чітко вказує на технічну функцію терміна, що допомагає перекладачеві обрати не загальний, а нормативно закріплений варіант (Byrne, 2006, p. 104–106).

Вибір методу перекладу безпосередньо залежить і від типу тексту. У нормативних документах, стандартах і проєктній документації перевага надається калькуванню або стандартизованим відповідникам. Наприклад:

EN: Load-bearing wall must comply with structural safety requirements.

UA: Несуча стіна повинна відповідати вимогам конструктивної безпеки.

DE: Tragende Wand muss den statischen Anforderungen entsprechen.

У цьому випадку калькування є виправданим, оскільки термін має усталений відповідник у всіх трьох мовах (ISO 704:2009, p. 22–23).

Натомість у науково-популярних або навчальних текстах допустимим є використання описового перекладу чи комбінованих стратегій. Наприклад, термін *passive house*:

EN: A passive house minimizes energy consumption through insulation and ventilation.

UA: Пасивний будинок - це будівля з мінімальним енергоспоживанням завдяки високій теплоізоляції та ефективній вентиляції.

У німецькій мові *Passivhaus* є вихідним терміном, що вимагає від перекладача знань концепції, а не лише словникового відповідника (Schmitt, 2014, S. 67–69).

Особливого значення набувають фахові знання перекладача, які дозволяють адекватно інтерпретувати термінологію та уникнути помилкових рішень. Наприклад, англійський термін *frame* у будівництві не перекладається як рама в усіх випадках.

EN: Steel frame construction is widely used in high-rise buildings.

UA: Каркасне сталеве будівництво широко застосовується у висотних спорудах.

Німецький відповідник *Stahlrahmenbau* підтверджує правильність вибору терміна *каркас*, що можливе лише за умови розуміння будівельної технології (Кияк, 2012, с. 152–154).

Вибір методу перекладу технічної термінології значною мірою залежить від контексту, у якому функціонує термін, а також від рівня фахової підготовки перекладача. Як зазначає П. Ньюмарк, навіть терміни з чітко визначеним значенням можуть змінювати свою інтерпретацію залежно від жанру тексту, комунікативної ситуації та цільової аудиторії (Newmark, 1988, р. 173–175). Саме тому контекстуальний аналіз є ключовим етапом перекладацької діяльності.

У сфері архітектури та будівництва контекст часто включає посилання на технічні характеристики, нормативні документи, креслення або проєктні рішення. У таких умовах перекладач має враховувати не лише лінгвістичне значення терміна, а й його функціональну роль у структурі документа. За спостереженнями Дж. Бірна, переклад технічних текстів вимагає від перекладача глибокого розуміння предметної галузі, що дозволяє уникнути формальних і семантичних помилок (Burne, 2006, р. 42–44).

Фахові знання відіграють вирішальну роль у виборі між альтернативними методами перекладу, зокрема між калькуванням і адаптацією або між транскрипцією та описовим перекладом. Перекладач, який орієнтується в будівельних процесах і матеріалах, здатний точніше визначити, чи є доцільним запозичення іншомовної форми, чи варто використовувати вже наявний український відповідник (Кияк, 2012, с. 72–74).

Тип тексту є одним із визначальних чинників у виборі методу перекладу технічної термінології. У нормативно-технічній документації, проєктних описах і специфікаціях пріоритет надається точності, однозначності та відповідності стандартам. Перекладач повинен максимально дотримуватися усталених відповідників і уникати експериментальних перекладацьких рішень (Карабан, 2004, с. 37–39).

Натомість у наукових статтях, навчальних посібниках або пояснювальних матеріалах можливе ширше застосування описового перекладу та комбінованих методів. Це дозволяє не лише передати значення терміна, а й забезпечити його зрозумілість для студентів або нефахових читачів. Як підкреслює І. В. Корунець, у таких текстах допустиме первинне введення терміна з поясненням, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу (Корунець, 2003, с. 115–117).

Опрацювання основних методів перекладу технічної термінології засвідчує, що ефективна передача спеціалізованих понять у сфері архітектури та будівництва потребує комплексного та гнучкого підходу. Транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад, адаптація, а також використання усталених відповідників і комбінованих стратегій не є взаємовиключними, а доповнюють один одного залежно від конкретної перекладацької ситуації.

Дослідження показало, що жоден із методів не може вважатися універсальним. Вибір перекладацького прийому визначається низкою чинників, зокрема ступенем усталеності терміна, його місцем у терміносистемі, контекстом уживання, типом тексту та вимогами нормативно-технічної документації. Особливої ваги набуває орієнтація перекладача на фахові стандарти й будівельні норми, що забезпечує не лише лінгвістичну, а й професійну адекватність перекладу.

Важливим результатом аналізу є усвідомлення ролі контексту та фахових знань перекладача у виборі методу перекладу. Саме поєднання лінгвістичної компетенції з розумінням предметної галузі дозволяє уникнути буквальних, нормативно неприйнятних або семантично неточних рішень. У цьому зв'язку перекладач архітектурно-будівельних текстів постає як активний учасник професійної комунікації, відповідальний за точність і функціональність переданої інформації.

Висновки до розділу 1

У розділі 1 було здійснено комплексний теоретичний аналіз архітектурно-будівельної термінології як об'єкта лінгвістичного та перекладознавчого дослідження. Розгляд основних підходів до визначення поняття терміна дозволив встановити його ключову роль у забезпеченні точності, однозначності та логічної впорядкованості професійної комунікації у технічній сфері. З'ясовано, що термін є не лише мовною одиницею, а й результатом наукової концептуалізації, тісно пов'язаним із системою понять певної галузі знань.

У підрозділі 1.1 визначено основні ознаки технічного терміна - точність, системність, прагнення до однозначності, стилістичну нейтральність і нормативність - та обґрунтовано їх особливе значення для архітектурно-будівельної галузі. Наголошено на динамічному характері технічної термінології, зумовленому розвитком науки й технологій, а також на важливості стандартизації та контекстуального аналізу як необхідних умов адекватного перекладу фахових текстів.

У підрозділі 1.2 розкрито основні підходи до класифікації архітектурно-будівельних термінів, зокрема семантичну, функціональну, структурну, етимологічну, культурно-історичну та міждисциплінарну класифікації. Різноманіття класифікаційних критеріїв відображає складність і багатовимірність терміносистеми будівництва та архітектури. З'ясовано, що структурні та семантичні особливості термінів безпосередньо впливають на вибір перекладацьких стратегій і методів, а знання класифікаційних моделей сприяє підвищенню якості перекладу.

У підрозділі 1.3 проаналізовано основні методи перекладу технічної термінології, зокрема транскрипцію, транслітерацію, калькування, використання усталених відповідників, описовий переклад та комбіновані стратегії. Особливу увагу приділено ролі контексту й фахових знань перекладача у виборі оптимального методу перекладу. Доведено, що механічне застосування окремих перекладацьких прийомів без урахування

терміносистеми, нормативних документів і комунікативної функції терміна може призвести до втрати семантичної точності та фахової коректності перекладу.

Проведене дослідження підтвердило, що ефективний переклад англomовної архітектурної та будівельної термінології можливий лише за умови поєднання ґрунтовних теоретичних знань із практичними навичками термінологічного аналізу. Розуміння природи терміна, його класифікаційних характеристик і перекладацьких стратегій становить методологічну основу для подальшого аналізу лексико-семантичних особливостей англomовної архітектурної термінології та труднощів її перекладу українською мовою, що є предметом розгляду наступних розділів магістерської роботи.

Отже, результати першого розділу засвідчують, що переклад технічної термінології є складним інтелектуальним процесом, який вимагає від перекладача не лише мовної підготовки, а й ґрунтовних теоретичних знань у галузі термінознавства та перекладознавства. Отримані теоретичні положення слугують підґрунтям для подальшого аналізу особливостей англomовної архітектурної та будівельної термінології та практичних аспектів її перекладу українською мовою, що буде здійснено в наступних розділах магістерської роботи.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СФЕРІ АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА

2.1. Історичний розвиток архітектурної термінології: запозичення та неологізми (з урахуванням англійської та німецької мов)

Архітектурна термінологія формувалася тривалий час під впливом еволюцій будівельних технологій, мистецьких стилів та міжмовних контактів. Архітектура виражає не тільки технічний прогрес, а й культурні традиції різних народів, що зумовлює її багатосаровість та інтернаціоналізм (Curl, 2015, р. 12-14).

Провідну роль у становленні архітектурної термінології відіграли давні мови – латинська та давньогрецька. Саме з них походить велика частина термінів, які поєднали багато мов, зокрема англійську та німецьку. Такі терміни як, column/Säule, arch/Bogen, vault/Gewölbe, функціонують як інтернаціоналізми, зберігаючи подібну структуру в різних мовах (Harris, 2013, р. 21-24).

У середньовічний період розвиток термінології був під значним впливом церковного будівництва та готичного стилю. У ці часи латина була мовою фахового спілкування, в той час як у національних мовах почали формуватися власні терміносистеми. Німецька архітектура стала підґрунтям для розвитку технічної та інженерної лексики, яка вплинула на формування міжнародної терманології (Pevsner, 2009, р. 38-40).

Період Відродження сприяв систематизації архітектурних понять та формуванню теоретичної бази архітектури як науки. Архітектурні праці цього часу поширювалися різними мовами Європи, що активізувало міжмовні запозичення. У німецькомовному просторі відбувався процес адаптації латинських та італійських термінів, які набували національної

мовної форми, зберігаючи концептуальну єдність із загальноєвропейською традицією (Summerson, 1991, p. 34-36).

Індустріальна революція XVIII-XIX століть була критичним моментом у розвитку архітектурної термінології. Поява нових матеріалів і дієвих рішень зумовила збільшення кількості термінів, які пов'язані з інженерією та технологією. Німецька мова відіграла значну роль у формуванні технічної лексики, тому що саме німецькомовні країни були середовищем інженерної науки та будівництва (Burne, 2006, p. 22-24).

У XX столітті ключову позицію в міжнародному спілкуванні посіла англійська мова, що спричинило активне запозичення англомовних архітектурних термінів. Проте, німецька мова зберегла вплив у галузях промислового та енергозберігаючого будівництва. Це означає, що перекладач повинен брати до уваги не тільки англійські, а й німецькі джерела терміноутворення під час аналізу архітектурних текстів (Sager, 1990, p. 58-60).

Сучасний етап розвитку архітектурної термінології характеризується активним утворенням неологізмів, які пов'язані із новими ідеями постійного розвитку, цифрового проектування та «розумних» будівель. Такі терміни, як *sustainable architecture*, *green building*, *Passivhaus*, *Energieeffizienz*, показують синхронний розвиток англомовної та німецькомовної термінології, що часто взаємодіє на міжнародному рівні (ISO 704;2009, p. 9-10).

Неологізми формуються шляхом словоскладання, семантичного переосмислення або калькування. Для перекладу виникають труднощі, тому що в українській мові не завжди є відповідники. В такому випадку потрібно орієнтуватися на міжнародне використання, норми української мови та рекомендації термінологічних стандартів (Newmark, 1988, p. 141-143; Кияк, 2012, с. 82-84).

У підрозділі було опрацьовано історичний розвиток архітектурної термінології під впливом міжмовних контактів та інноваційного розвитку, беручи до уваги англійську та німецьку мови. З'ясовано, що архітектурна терміносистема є багатоаспектною, яка сформувалася під впливом

античності, середньовічної будівельної практики та індустріального розвитку.

Окрему увагу приділено сучасному етапу розвитку архітектурної термінології, який характеризується утворенням неологізмів, пов'язаних їх ідеями сталого розвитку, енергоефективності та цифрового проектування. Було доведено, що неологічна лексика виникає паралельно в декількох мовах, чим ускладнює перекладацьку практику та вимагає орієнтування на міжнародні стандарти й галузеві норми.

2.2. Аналіз лексичних та семантичних особливостей архітектурної та будівельної термінології

Архітектурно-будівельна термінологія вирізняється складною лексико-семантичною структурою, що зумовлена багатогранністю самої галузі, поєднанням інженерних, технологічних, художніх і нормативних компонентів. У працях з термінознавства зазначається, що семантична організація термінів у технічних галузях не є стабільною, а постійно розвивається під впливом науково-технічного прогресу та міжмовної взаємодії (Кияк, 2012, с. 57–59; Sager, 1990, р. 23–25).

Особливу увагу в аналізі архітектурної термінології приділяється явищам багатозначності термінів і наявності специфічної будівельної лексики, що становлять труднощі для перекладацької практики.

Попри прагнення терміна до однозначності, у реальному професійному мовленні архітектурні та будівельні терміни часто виявляють багатозначність. Це явище зумовлене розвитком галузі, розширенням функцій об'єктів і процесів (Карабан, 2004, с. 114–116).

В англійській мові багатозначність є характерною рисою багатьох архітектурних термінів. Наприклад, термін *structure* може означати як «конструкцію будівлі», так і «структуру» в абстрактному або організаційному значенні. Аналогічно термін *design* уживається для

позначення як процесу проектування, так і результату цього процесу - архітектурного проекту (Newmark, 1988, р. 75–77).

У німецькій архітектурній термінології також спостерігається семантична варіативність. Термін *Bau* може позначати як процес будівництва, так і готову споруду, тоді як *Anlage* використовується для назви комплексу, так і для окремої установки (Byrne, 2006, р. 41–43).

Багатозначність термінів особливо ускладнює переклад у технічній документації, де кожне значення має чітко відповідати конкретному етапу будівельного процесу. У таких випадках ключову роль відіграє контекстуальний аналіз, а також звернення до фахових джерел і стандартів.

Полісемія архітектурних термінів часто пов'язана з їх використанням у суміжних галузях знань, зокрема в інженерії, екології, дизайні та містобудуванні. Наприклад, англійський термін *sustainability* у архітектурному контексті набуває специфічного значення, пов'язаного з енергоефективністю та екологічністю будівель, тоді як у загальнонауковому вжитку він має ширше семантичне поле (Curl, 2015, р. 96–98).

Подібна ситуація спостерігається й у німецькій мові, де термін *Nachhaltigkeit* активно використовується не лише в архітектурі, а й у економіці та екології. Для перекладача важливо визначити, яке саме значення актуалізується в конкретному тексті, оскільки механічний переклад може призвести до зміщення смислових акцентів (Sager, 1990, р. 67–69).

Специфічна будівельна лексика складає значну частину архітектурно-будівельної терміносистеми. Вона охоплює терміни, що позначають матеріали, конструктивні елементи, технологічні операції та інструменти. Багато з цих одиниць є малозрозумілими для початківців і функціонують лише в професійному середовищі (Кочерган, 2006, с. 214–216).

В англійській мові до такої лексики належать терміни *joist*, *girder*, *skirting board*, *gutter*, які мають чітко фіксоване значення в будівельному контексті. Їх переклад українською мовою вимагає точного підбору

відповідника з урахуванням національної будівельної традиції та нормативної бази (Карабан, 2004, с. 132–134).

У німецькій мові специфічна будівельна лексика часто представлена складними словами, що відображають структурно-семантичну особливість німецького словотвору. Наприклад, *Tragkonstruktion*, *Wärmedämmung*, *Schallschutz* поєднують у собі кілька семантичних компонентів, що ускладнює їх переклад і вимагає аналізу внутрішньої структури терміна (Byrne, 2006, р. 58–60).

Лексико-семантичний аналіз архітектурної термінології є необхідною передумовою адекватного перекладу фахових текстів. Розуміння багатозначності термінів, їх міждисциплінарного характеру та специфіки будівельної лексики дозволяє уникнути буквального перекладу та забезпечити точність і функціональну відповідність тексту перекладу оригіналу (Кияк, 2012, с. 101–103).

Таким чином, у підрозділі 2.2 було здійснено аналіз лексичних і семантичних особливостей архітектурної та будівельної термінології з урахуванням англійської та німецької мов. Терміносистема цієї галузі характеризується високим ступенем семантичної складності, зумовленою міждисциплінарним характером будівництва, поєднанням технічних, інженерних і художніх компонентів, а також постійним розвитком професійного знання.

Багатозначність і полісемія є типовими явищами для архітектурно-будівельних термінів, попри загальне прагнення терміна до однозначності. Такі лексичні одиниці, як *structure*, *design*, *Bau*, *Anlage*, демонструють семантичну варіативність, яка актуалізується залежно від контексту та типу тексту. Це істотно ускладнює переклад і вимагає від перекладача глибокого контекстуального аналізу та фахової обізнаності.

Окрему увагу приділено полісемії міждисциплінарних термінів, що функціонують на перетині архітектури, інженерії, екології та економіки. Доведено, що такі терміни, як *sustainability/Nachhaltigkeit*, змінюють

семантичні акценти залежно від галузі вживання, що підвищує ризик смислових зсувів у перекладі за умови механічного добору відповідників.

Проаналізовано специфічну будівельну лексику, яка є професійно маркованою та малодоступною для нефахівців. Установлено, що в німецькій мові така лексика часто реалізується у формі складних слів, тоді як в українській мові переважають аналітичні конструкції, що створює додаткові труднощі перекладу.

2.3. Розгляд конкретних термінів і труднощі їх перекладу

Практичний аналіз окремих архітектурних і будівельних термінів дозволяє виявити типові перекладацькі труднощі, пов'язані з багатозначністю, міжгалузевими відмінностями, культурними чинниками та нормативною специфікою. Як зазначає В. І. Карабан, саме на рівні конкретних термінів найчіткіше проявляється необхідність поєднання лінгвістичних знань із фаховою компетенцією перекладача (Карабан, 2004, с. 131–133).

Англійський термін *easel* у загальномовному вжитку означає «мольберт» і належить більше до сфери образотворчого мистецтва. Водночас у контексті архітектурної та проєктної діяльності він може вживатися для позначення допоміжної конструкції для розміщення креслень або презентаційних матеріалів. У німецькій мові цьому відповідає термін *Staffelei*. Перекладацька складність полягає в необхідності врахування контексту: у технічному тексті доцільно зберігати нейтральний відповідник «мольберт», тоді як у проєктній документації можливе уточнення типу конструкції (Newmark, 1988, p. 104–105).

Термін *skirting board* є прикладом специфічної будівельної лексики. Він означає елемент внутрішнього оздоблення, що закриває стики між стіною та підлогою. У німецькій мові використовується відповідник *Sockelleiste*. Український термін «плінтус» є усталеним і нормативно закріпленим. Труднощі перекладу можуть виникати в разі варіативності конструктивних

рішень, коли skirting board виконує не лише декоративну, а й функціональну роль (наприклад, приховування комунікацій), що іноді потребує описового уточнення (Burne, 2006, p. 61–63).

Англійський термін gutter має кілька значень у сфері будівельної термінології: це може бути як «жолоб», так і «водостік» залежно від типу конструкції. У німецькій мові найчастіше вживається термін Regenrinne. Український переклад потребує контекстуального аналізу, оскільки неправильний вибір відповідника може призвести до неточності в технічній документації. Саме такі випадки підтверджують важливість врахування функціонального призначення елемента, а не лише його формальної назви (Кияк, 2012, с. 97–99).

Термін ferry у загальному значенні перекладається як «пором». Проте в архітектурно-будівельних текстах він може використовуватися в контексті транспортної інфраструктури або містобудівного планування. У німецькій мові відповідником є Fähre. Перекладацька складність полягає в необхідності відрізнити технічний опис об'єкта інфраструктури від загального позначення виду транспорту, що може впливати на вибір лексичних засобів в українському перекладі (Sager, 1990, p. 71–72).

Термін load-bearing wall є одним із ключових у будівельній галузі та означає «несуча стіна». У німецькій мові йому відповідає термін tragende Wand. Переклад цього терміна зазвичай не викликає труднощів на лексичному рівні, але вимагає дотримання будівельних норм і термінологічної уніфікації (Карабан, 2004, с. 145–146).

Термін sustainable architecture відображає сучасну концепцію екологічно відповідального проектування. У німецькій мові вживається відповідник nachhaltige Architektur. Український переклад «стала архітектура» є усталеним, проте потребує пояснення, оскільки поняття сталості охоплює енергетичну ефективність, екологічність матеріалів і соціальні аспекти. Це приклад терміна, де перекладач повинен урахувати не лише мовні, а й концептуальні особливості (Burne, 2006, p. 44–46).

Англійський термін joist означає елемент перекриття - балку, що підтримує підлогу або стелю. У німецькій мові відповідником є Deckenbalken. Український переклад може варіюватися між «балка перекриття» та «лага», залежно від типу конструкції. Вибір відповідника вимагає врахування контексту та будівельних стандартів, що підтверджує необхідність фахових знань у перекладацькій діяльності (Newmark, 1988, р. 112–114).

Абревіатура HVAC (Heating, Ventilation, and Air Conditioning) є типовим прикладом англомовної технічної скороченої термінології. У німецькій мові використовується або аналогічна абревіатура, або розгорнутий варіант Heizungs-, Lüftungs- und Klimatechnik. В українській мові поширеним є описовий переклад «системи опалення, вентиляції та кондиціонування». Основна складність полягає у виборі між збереженням абревіатури та її розшифруванням залежно від типу тексту та цільової аудиторії (Кияк, 2012, с. 108–110).

Таким чином, розгляд конкретних термінів демонструє, що труднощі перекладу архітектурно-будівельної термінології зумовлені багатозначністю, міжмовними розбіжностями, а також необхідністю врахування нормативних і культурних чинників. Аналіз англійських і німецьких прикладів підтверджує важливість комплексного підходу до перекладу, який поєднує лінгвістичний аналіз, контекстуальне тлумачення та знання фахової сфери.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено комплексний аналіз особливостей англомовної архітектурної та будівельної термінології з урахуванням її історичного розвитку, лексико-семантичних характеристик і труднощів перекладу українською мовою. Дослідження дало змогу виявити закономірності формування цієї терміносистеми та чинники, що впливають на її сучасний стан.

У рамках підрозділу 2.1 встановлено, що архітектурна термінологія формувалася впродовж тривалого історичного періоду під впливом різних мов і культур. Значну роль у її розвитку відіграли процеси запозичення та творення неологізмів, зумовлені науково-технічним прогресом і глобалізацією професійної комунікації. Аналіз показав, що сучасна архітектурно-будівельна термінологія характеризується високим ступенем динамічності та відкритості до міжмовних впливів.

У підрозділі 2.2 було проаналізовано лексичні та семантичні особливості термінів архітектури й будівництва. Окрему увагу приділено специфічній будівельній лексиці, яка відображає професійну деталізацію процесів, матеріалів і конструктивних елементів. Доведено, що правильне тлумачення таких термінів можливе лише за умови врахування фахового контексту та галузевої специфіки.

Підрозділ 2.3 був присвячений розгляду конкретних архітектурно-будівельних термінів і труднощів їх перекладу. На основі аналізу прикладів англomовних та німецькомовних термінів встановлено, що перекладацькі проблеми виникають унаслідок відмінностей у структурі терміносистем, неоднакового ступеня усталеності термінів у мові перекладу, а також різного нормативного статусу понять у професійних традиціях. З'ясовано, що такі терміни часто потребують застосування комбінованих перекладацьких стратегій, зокрема калькування, описового перекладу та функціональної адаптації.

РОЗДІЛ 3 СКЛАДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ

3.1. Лінгвістичні труднощі перекладу архітектурно-будівельної термінології

Переклад архітектурно-будівельної термінології супроводжується низкою лінгвістичних труднощів, як зумовлені особливостями терміносистеми, так і структурними відмінностями між мовами оригіналу та перекладу. У перекладознавчих дослідженнях наголошується, що лінгвістичні чинники - семантичні, словотвірні та морфосинтаксичні - становлять одну з основних причин помилок у перекладі технічних текстів (Карабан, 2004, с. 137–139; Newmark, 1988, р. 154–156).

Однією з найпоширеніших проблем є багатозадачність архітектурно-будівельних термінів, яка була розглянута в підрозділі 2.2 і впливає на вибір перекладацького відповідника. Такі терміни як *structure*, *design*, *layout*, *system*, можуть мати різні значення залежно від контексту, стадії проектування або типу документа. Без урахування контексту переклад цих одиниць призводить до семантичної неточності або зміщенн сенсу (Newmark, 1988, р. 166–168).

Суттєві труднощі виникають у зв'язку з розбіжностями словотвірних моделях англійської, німецької та української мов. В англійській мові поширені короткі однокомпонентні терміни (*beam*, *slab*, *frame*), тоді як в українській мові їх відповідники часто мають складену або описову форму (балка перекриття, залізобетонна плита, каркас будівлі). У німецькій мові, навпаки, переважають складні композитні утворення (*Tragkonstruktion*, *Wärmedämmverbundsystem*), переклад яких потребує семантичного розчленування та структурної перебудови (Кияк, 2012, с. 118–120).

Ще однією лінгвістичною проблемою є відсутність прямих еквівалентів у мові перекладу. Це стосується як новітніх термінів, пов'язаних

і з цифровим проектуванням і сталим будівництвом, так і вузькоспеціалізованої лексики. У таких випадках перекладач змушений застосовувати описовий переклад, калькування або транскрипцію з подальшим поясненням, що вимагає глибокого розуміння понятійного змісту терміна (Byrne, 2006, р. 74–76).

Окрему групу труднощів становлять терміни-інтернаціоналізми та «хибні друзі перекладача». Формальна подібність таких одиниць, як *concrete*, *fabric*, *installation*, *Konstruktion*, може створювати ілюзію семантичної відповідності, але у професійному контексті їх значення часто не збігається із загальнономовними або українськими аналогами. Ігнорування даних розбіжностей призводить до термінологічних помилок і зниження якості перекладу (Корунець, 2003, с. 147–149).

Лінгвістині труднощі перекладу пов'язані із синтаксичною організацією технічних текстів. В англійській та німецькій мовах поширені іменникові конструкції та довгі атрибутивні ланцюжки (*load-bearing wall system*, *energieeffizientes Gebäudekonzept*), які не завжди мають прямі еквіваленти в українській мові (Карабан, 2004, с. 142–144).

Лінгвістичні труднощі перекладу архітектурно-будівельної термінології охоплюють комплекс проблем, які пов'язані із семантикою, словотвором та синтаксисом. Подолання цих труднощів можливе лише за допомогою поєднання лінгвістичного аналізу з розумінням фахового контексту, що створює підґрунтя для розгляду перекладацьких стратегій і методів.

Найбільшою проблемою у перекладі архітектурно-будівельної термінології є відсутність прямих лексичних відповідників в українській мові. Дане явище пояснюється нерівномірністю розвитку терміносистем, відмінностями в будівельних традиціях та різним ступенем закріплення фахової лексики.

Англійська мова, яка переважає у міжнародному професійному спілкуванні, швидко реагує на технологічні інновації, тим самим призводить

до появи нових термінів, які не мають українських відповідників. Наприклад, такі одиниці, як *cladding system*, *rain screen*, *building envelope*, не можуть бути адекватно перекладені одним словом і вимагають аналітичного підходу.

У таких випадках перекладач використовує описовий переклад, уточнення, поєднуючи калькування з поясненням. Проте, надмірне використання описових конструкцій може ускладнювати текст. Як наголошує П.Ньюмарк, перекладач повинен знаходити баланс між точністю та економією мовних засобів (Newmark, 1988, p. 142).

Окрему проблему становлять терміни, що позначають специфічні елементи англо-американської будівельної практики, які не мають прямих відповідників в українських реаліях. У таких випадках перекладачеві члід не тільки перекладати, а й інтерпретувати поняття, що підвищує відповідальність перекладацького рішення.

Важливу групу лінгвістичних труднощів переклау архітектурно-будівельних текстів становлять так звані фальшиві друзі перекладача - лексичні одиниці, які мають подібну або майже тотожну форму в різних мовах, але відмінні за значенням. У технічній та архітектурній сфері такі слова є особливо небезпечними, оскільки помилки в їх перекладі можуть призвести до спотворення змісту проєктної або нормативної документації (Newmark, 1988, p. 90–93; Корунець, 2003, с. 118–120).

В англійській архітектурно-будівельній термінології поширеним прикладом є термін *fabric*. Незважаючи на подібність до українського слова *фабрика*, у будівельному контексті він означає конструкцію будівлі, матеріальну структуру споруди або будівельну тканину як сукупність елементів. Некоректне відтворення цього терміна призводить до смислових помилок, особливо в науково-технічних текстах (Newmark, 1988, p. 91).

Іншим прикладом є термін *actual*, який у загальномовному вжитку часто перекладається як *актуальний*. В архітектурно-будівельній документації він означає *фактичний*, *реальний* (*actual load* - фактичне

навантаження), неврахування цього аспекту може суттєво змінити зміст тексту (Карабан, 2004, с. 137–139).

У німецькій архітектурній термінології також є значна кількість фальшивих еквівалентів. Термін *Konstruktion* не завжди тотожний слову *конструкція*. У певних контекстах він означає спосіб побудови, інженерне рішення або навіть теоретичну модель. Аналогічно слово *Eventuell* у технічних текстах означає можливий, за певних умов, що часто стає джерелом перекладацьких помилок (Sager, 1990, р. 72–74).

Для уникнення помилок, пов'язаних із фальшивими друзями перекладача, необхідним є системний контекстуальний аналіз і зіставлення значень терміна в межах конкретної галузі. Як наголошує В. І. Карабан, перекладач технічних текстів повинен орієнтуватися не лише на формальну подібність лексичних одиниць, а й на їх функціональну роль у фаховому дискурсі (Карабан, 2004, с. 140–142).

Полісемія англійських архітектурних термінів є викликом для перекладача, оскільки різні значення однієї лексичної одиниці можуть активізуватися залежно від контексту, жанру тексту та етапу будівельного процесу.

У перекладацькій практиці це вимагає відмови від універсальних відповідників і застосування контекстуально зумовлених перекладацьких рішень. Перекладач змушений аналізувати не лише безпосередній контекст, а й ширкий дискурсивний фон, що включає тип документа та його цільову аудиторію (Burne, 2006, р. 44–46).

Одним із важливих джерел лінгвістичних труднощів перекладу є структурні відмінності між англійськими, німецькомовними та українськими архітектурно-будівельними термінами. Ці відмінності зумовлені типологічними особливостями мов, різними моделями словотвору та способами номінації спеціальних понять (Корунець, 2003, с. 106–108).

Англійська мова широко використовує аналітичні термінологічні словосполучення, наприклад: *energy-efficient building*. В українській мові такі

терміни передаються складними прикметниками (енергоефективна будівля), або розгорнутими словосполученнями, що потребують структурної трансформації під час перекладу (Карабан, 2004, с. 128–130).

У німецькій мові навпаки, створюються довгі складні терміни, наприклад: *Tragwerksplanung* (проєктування несучих конструкцій), *Bauaufsichtsbehörde* (орган будівельного нагляду). При перекладі таких одиниць українською мовою складне німецьке слово часто розкладається на словосполучення або описову конструкцію, що змінює структуру терміна, при цьому зберігаючи зміст (Вугне, 2006, р. 59–61).

Ці трансформації повинні бути системними і відповідати нормам української науково-технічної мови, цим самим підкреслюючи важливість високого рівня мовної компетенції перекладача.

Абревіатури та скорочення посідають важливе місце в сучасній архітектурно-будівельній комунікації, особливо в технічній документації, проєктних специфікаціях, кресленнях, нормативних актах і стандартах. Їх використання зумовлене прагненням до мовної економії, стислості викладу та зручності професійного спілкування. Водночас саме аббревіатури становлять одну з найбільших лінгвістичних труднощів у перекладі з англійської на українську мову (Newmark, 1988, р. 128–130; Вугне, 2006, р. 47–49).

Основна проблема перекладу аббревіатур полягає в тому, що вони часто не мають прямих відповідників у мові перекладу або ж функціонують у різних терміносистемах за різними принципами. В англійській архітектурно-будівельній практиці широко використовуються як загальновідомі, так і вузькоспеціалізовані скорочення, наприклад:

HVAC (Heating, Ventilation and Air Conditioning),

BIM (Building Information Modeling),

RCC (Reinforced Cement Concrete),

LEED (Leadership in Energy and Environmental Design).

Для перекладача першочерговим завданням є правильне розшифрування аббревіатури та встановлення її функції в конкретному тексті. Як наголошує Дж. Бірн, некоректне тлумачення скорочення може призвести до серйозних помилок у технічній документації, оскільки аббревіатури часто виконують ключову інформативну функцію (Burne, 2006, p. 52–54).

Особливу складність становлять аббревіатури, які в українській будівельній практиці не використовуються або мають іншу форму скорочення. Наприклад, англійська аббревіатура HVAC в українських текстах зазвичай передається не шляхом калькування, а описово: система опалення, вентиляції та кондиціонування повітря. Використання транслітерованої форми ХВАК є неприйнятним, оскільки вона не закріплена в нормативних документах і суперечить усталеній фаховій традиції.

Іншим прикладом є BIM, яка дедалі частіше зберігається в українських перекладах в оригінальній формі з подальшим поясненням - BIM (інформаційне моделювання будівель). Така стратегія відповідає рекомендаціям термінологічних стандартів, згідно з якими міжнародно визнані аббревіатури можуть зберігатися за умови семантичної прозорості для реципієнта (ISO 704:2009, p. 15–16).

Окрему групу становлять аббревіатури, пов'язані з нормативно-правовими актами та стандартами. В англійських текстах часто трапляються скорочення типу IBC (International Building Code), ASTM (American Society for Testing and Materials), ISO (International Organization for Standardization). У перекладі таких одиниць необхідно враховувати, чи існують офіційні українські відповідники або затверджені переклади назв стандартів. У разі їх відсутності доцільним є використання оригінальної аббревіатури з поясненням при першому вживанні (Карабан, 2004, с. 146–148).

Додаткову складність створює те, що одна й та сама аббревіатура може мати різні значення залежно від контексту. Наприклад, RC в англійській мові може означати reinforced concrete (залізобетон), residential construction (житлове будівництво) або reinforced column залежно від типу документа. У

таких випадках переклад без урахування контексту є неприпустимим і може спричинити семантичні викривлення (Newmark, 1988, p. 133–135).

Вибір конкретної стратегії залежить від типу тексту, цільової аудиторії та вимог до нормативної точності. Як підкреслює Т. Р. Кияк, перекладач технічних текстів повинен прагнути не до формальної відповідності, а до функціональної адекватності, забезпечуючи зрозумілість і коректність фахової інформації (Кияк, 2012, с. 96–98).

Абревіатури та скорочення є важливим компонентом архітектурно-будівельної термінології. Їх переклад вимагає глибокого лінгвістичного аналізу, знання галузевих стандартів і врахування контекстуального чинника. Копіювання або механічне розшифрування аббревіатур може призвести до втрати точності перекладу, що неприпустимо у сфері технічної та професійної комунікації.

Лінгвістичні труднощі перекладу безпосередньо впливають на якість перекладеного тексту, його інформативність, точність та функціональність. На відміну від художнього перекладу, де смислова варіативність є допустимою, у технічних текстах будь-яке відхилення може призвести до серйозних практичних наслідків - від непорозуміння між фахівцями до помилок у проектуванні та реалізації будівельних рішень (Newmark, 1988, p. 171–173; Byrne, 2006, p. 61–63).

Крім того, лінгвістичні труднощі впливають на когнітивне навантаження реципієнта. Тексти, перенасичені невмотивованими запозиченнями, непрозорими кальками або незрозумілими аббревіатурами, потребують додаткових зусиль для інтерпретації, що суперечить принципам ефективної технічної комунікації. Як наголошує Т. Р. Кияк, якісний переклад має мінімізувати когнітивні витрати читача, забезпечуючи чіткість і передбачуваність термінологічного апарату (Кияк, 2012, с. 109–111).

3.2. Культурні та контекстуальні аспекти перекладу архітектурно-будівельної термінології

Переклад архітектурно-будівельної термінології з англійської та німецької мов на українську ускладнюється не лише лінгвістичними чинниками, а й культурними та контекстуальними аспектами, що відображають специфіку історичного розвитку архітектури, національні традиції будівництва та відмінності у професійному мисленні. У перекладознавчих дослідженнях підкреслюється, що терміни, які пов'язані з культурно зумовленими поняттями, не можуть бути адекватно перекладені без врахування екстралінгвістичного контексту, історичної епохи та функціонального призначення об'єкта (Newmark, 1988, p. 94–96; Вурне, 2006, p. 77–80).

Однією з найсладніших проблем є переклад термінів, які пов'язані з історичними архітектурними стилями та художніми напрямками. Такі терміни формувалися в конкретних культурно-історичних умовах і часто не мають семантичних відповідників в іншій мові. Наприклад, англійський термін *Gothic Revival* позначає стиль, що виник у Великій Британії в XIX столітті, тоді як німецький відповідник *Neugotik* функціонує в межах власної архітектурної традиції. В українській мові відповідником є термін неоготика, що демонструє необхідність орієнтації на історично закріплену термінологічну норму (Кочерган, 2006, с. 214–216).

Подібні труднощі виникають і при перекладі термінів, які пов'язані із класичною архітектурою. Англійський термін *Classical orders* та німецький *klassische Ordnungen* позначають систему античних архітектурних ордерів. Їх буквальний переклад як класичні порядки є некоректним, тому що в українській мові нормативним є термін архітектурні ордери (Корунець, 2003, с. 187–189).

Культурна зумовленість чітко простежується і в термінах, що описують житлову забудову. Англійський *townhouse* та німецький *Stadthaus* мають специфічне значення, яке пов'язане з міською забудовою певного періоду. В українській мові запозичений термін таунхаус у сучасному вжитку набув іншого семантичного наповнення, що вимагає врахування історичного та

функціонального контексту та за потреби, використання описового перекладу (Byrne, 2006, р. 81–83).

Ще одним показовим прикладом є англійський термін *vernacular* та німецький *Volksarchitektur*, які позначають традиційні форми будівництва, які притаманні певному регіону. В українській мові можливі відповідники народна архітектура та вернакулярна архітектура, вибір конкретного варіанта залежить від жанру тексту та цільової аудиторії (Кияк, 2012, с. 98–101).

Контекстуальна залежність перекладу простежується також у термінах, що позначають елементи міського середовища. Англійський *square* та німецький *Platz* можуть перекладатися як площа, майдан або сквер залежно від функціонального призначення простору (Newmark, 1988, р. 101–103).

Важливу роль відіграє врахування адресата перекладу. Ті самі англійські та німецькі терміни можуть по-різному інтерпретуватися фахівцями та початківцями, що зумовлює вибір між термінологічною точністю та пояснювальністю. У нормативній документації застосовується виключно стандартизована термінологія, тоді як у навчальних та науково-популярних текстах можливе поєднання терміна з коротким поясненням (Byrne, 2006, р. 85–88).

Особливої уваги потребують терміни, пов'язані з сакральною архітектурою, оскільки вони відображають не лише конструктивні особливості споруд, а й релігійні традиції та конфесійні відмінності. Наприклад, англійський термін *nave* та німецький *Langhaus* позначають центральну частину християнського храму. В українській мові нормативним відповідником є *нава*, однак без урахування контексту перекладач може помилково використати загальне слово *зал*, що призводить до втрати термінологічної точності (Кочерган, 2006, с. 218–220). Подібна ситуація виникає з англійським *chancel* і німецьким *Chor*, які перекладаються як вівтарна частина, але в різних конфесіях мають відмінні функціональні характеристики.

Культурно зумовленими є також терміни, що описують традиційні типи житла. Англійський *cottage* та *manor house* і німецькі *Fachwerkhaus* та *Bauernhaus* відображають специфічні соціально-історичні умови формування житлової архітектури. В українській мові можливі як описові переклади (фахверковий будинок, садибний будинок), так і часткові запозичення, проте вибір залежить від жанру тексту та рівня його спеціалізації (Byrne, 2006, p. 89–92).

Значні труднощі виникають і при перекладі термінів, що стосуються міського планування. Англійські *urban sprawl* та *mixed-use development* і німецькі *Zersiedelung* та *Mischnutzung* не мають однозначних відповідників в українській мові. У такому випадку застосовується описовий переклад (хаотичне розростання міської забудови, змішане функціональне використання територій), який потребує високого рівня термінологічної обізнаності перекладача (Newmark, 1988, p. 107–109).

Контекстуальні чинники особливо важливі під час перекладу термінів, пов'язаних із сучасними екологічними та енергоефективними концепціями. Англійський *green building* та німецький *nachhaltiges Bauen* в українській мові можуть передаватися як екологічне будівництво або стале будівництво, вибір відповідника визначається нормативними документами та усталеною науковою традицією (Кияк, 2012, с. 103–106).

Одним із основних аспектів культурно-контекстуального аналізу є також вплив національних стандартів і професійних традицій. Наприклад, терміни пов'язані з системами вимірювання, типами конструкцій або класифікаціями будівель, сожуть суттєво відрізнятися в англомовних і німецькомовних країнах. Це вимагає від перекладача не лише мовної, а й фахової компетентності, і також уміння співвідносити термін із українською нормативною базою (Корунець, 2003, с. 191–194).

Отже, культурні та контекстуальні аспекти перекладу архітектурно-будівельної термінології з англійської та німецької мов мають визначальне значення для забезпечення адекватності перекладу. Терміни, які пов'язані з

історичними стилями, типами забудови, сакральною архітектурою, містобудуванням та екологічними концепціями, потребують комплексного аналізу та систематичного звернення до нормативних і довідникових джерел.

3.3. Проблеми адаптації термінології до українських будівельних норм

Процес перекладу архітектурно-будівельної термінології не обмежується підбором лексичних відповідників. Найскладнішим етапом є адаптація фіншомовних термінів до національної нормативної бази, зокрема до державних будівельних норм України (ДБН). У наукових дослідженнях з технічного перекладу наголошується, що переклад фахової термінології повинен враховувати не тільки мовні, а й правові, нормативні та стандартизаційні чинники (Карабан, 2004, р. 112; Вурне, 2006, р. 570).

Українська система будівельних норм значною мірою відрізняється від англійських (BS, ISO) та німецькомовних (DIN) стандартів як за структурою, так і за принципами класифікації об'єктів, конструкцій і процесів. Це зумовлює певні труднощі у перекладі та вимагає від перекладача не буквального відтворення, а функціонально-нормативної інтерпретації.

Однією з найбільших проблем перекладу архітектурно-будівельної термінології є розбіжність між національними та міжнародними системами. Архітектурно-будівельні тексти пов'язані з правовим та регуляторним середовищем конкретної країни, саме тому переклад таких текстів виходить за межі суто лінгвістичної діяльності та набуває міждисциплінарного характеру, при цьому поєднуючи мовну, технічну та нормативну компетенції перекладача.

У англійському середовищі, особливо у США та Великій Британії, будівельна галузь регулюється системами стандартів і кодексів, які не мають прямих аналогів в Україні. До них належать International Building Code (IBC), British Standards (BS), Eurocodes, а також численні галузеві регламенти

професійних асоціацій. В Україні нормативну основу будівництва становлять Державні будівельні норми (ДБН), державні стандарти (ДСТУ) та технічні регламенти, які вирізняються структурою, термінологією та принципами класифікації (Карабан, 2004, с. 160–162).

Такі розбіжності впливають на переклад термінів, пов'язаних із конструктивними елементами, вимогами безпеки, енергоефективності та експлуатаційними характеристиками будівель. До прикладу, англійський термін *fire resistance rating* визначається відповідно до американських або європейських стандартів випробувати, тоді як в українських нормах використовується поняття межа вогнестійкості, яке має іншу систему класифікації та позначень. Формально подібні терміни можуть мати різні параметри вимірювання, що унеможлиблює їх пряме ототожнення без нормативного аналізу.

Ще одним з проявів розбіжностей є різний ступінь деталізації нормативних вимог. В англо-американській традиції будівельні кодекси часто подіють узагальнені принципи з можливістю альтернативних рішень, в той час як українські ДБН, як правило, мають більш директивний характер. Це особливо має вплив на переклад модальних конструкцій і термінів, пов'язаних із дозволами та обмеженнями (*shall, must, may, recommended*), так як неправильне тлумачення може змінити юридичний статус вимоги.

Також важливою проблемою є відсутність в українській нормативній базі відповідників для деяких понять, що активно використовуються в англійській практиці, зокрема у сфері сталого будівництва та сертифікації. Наприклад, терміни, які пов'язані з системою LEED або BREEAM, не завжди мають пряме відображення в українських будівельних нормах, тому перекладач повинен залишати оригінальну назву стандарту або супроводжувати переклад пояснювальними коментарями (Newmark, 1988, р. 151–153).

У зв'язку з цим переклад архітектурно-будівельних текстів потребує не механічного перенесення термінів, а їх функціональної адаптації до

української нормативної системи. Перекладач має враховувати, чи використовується текст як довідковий, навчальний або нормативно зобов'язуючий документ, адже від цього залежить допустимий рівень інтерпретації та пояснення.

Термінологічна варіативність є однією з ключових проблем перекладу архітектурно-будівельної термінології в контексті адаптації до українських будівельних норм. На відміну від загальномовної лексики, терміни в професійному дискурсі повинні характеризуватися стабільністю та однозначністю. Проте на практиці архітектурно-будівельна терміносистема демонструє значну варіативність, зумовлену різними нормативними традиціями, джерелами термінотворення та етапами розвитку галузі (Кияк, 2012, с. 126–128).

В англomовних архітектурно-будівельних текстах одне й те саме поняття може бути представлене кількома термінами, які функціонують паралельно залежно від типу документа, регіону або нормативної системи. Наприклад, для позначення зовнішнього облицювання будівлі вживаються терміни *cladding*, *façade system*, *external envelope*, які не є повними синонімами, але часто перекладаються українською як фасадна система або зовнішня оболонка будівлі. Така варіативність ускладнює встановлення стабільного еквівалента і потребує чіткого розмежування понять з урахуванням їх функціонального навантаження (Вугне, 2006, р. 83–85).

Особливу проблему становить співвідношення термінологічної варіативності та нормативної закріпленості. В українській будівельній практиці лише ті терміни вважаються повноцінними еквівалентами, які зафіксовані в ДБН, ДСТУ або офіційних перекладах міжнародних стандартів. Водночас при перекладі англomовних текстів часто використовуються кілька варіантів передачі одного поняття, що призводить до термінологічної непослідовності. Наприклад, англійський термін *load-bearing structure* перекладається як несуча конструкція, несуча структура або несівний

елемент, хоча з нормативного погляду лише перший варіант відповідає ustalеній українській терміносистемі.

Проблема еквівалентності в умовах термінологічної варіативності полягає в тому, що перекладач має обирати не формально найближчий, а функціонально релевантний відповідник. Як зазначає П. Ньюмарк, у технічному перекладі пріоритет має так звана функціональна еквівалентність, за якої термін у мові перекладу виконує ті самі професійні та нормативні функції, що й термін оригіналу (Newmark, 1988, p. 152–154).

Додаткову складність створює співіснування запозичених і автохтонних термінів в українській архітектурно-будівельній терміносистемі. Наприклад, у фахових текстах паралельно вживаються терміни ревіталізація і відновлення, реновація і реконструкція, девелопмент і забудова. У таких випадках перекладач має враховувати не лише семантичну близькість, а й нормативну та стилістичну доцільність використання конкретного варіанта, особливо в офіційно-ділових і нормативних текстах (Корунець, 2003, с. 164–166).

Варіативність термінів часто посилюється під впливом міжмовної інтерференції. Під час перекладу англомовних термінів перекладачі нерідко відтворюють структуру оригіналу, створюючи кальки, які не завжди відповідають нормам української термінології. Наприклад, кальковані словосполучення типу будівельна оболонка або енергетичні характеристики можуть функціонувати паралельно з нормативно закріпленими формами оболонка будівлі, показники енергоефективності, що створює термінологічну нестабільність у професійному дискурсі (Кияк, 2012, с. 131–133).

Проблема еквівалентності також виявляється у випадках часткової відповідності термінів, коли український термін охоплює ширше або вужче семантичне поле, ніж англомовний. Наприклад, термін *facility* в англійській мові може позначати як окрему споруду, так і комплекс інженерних об'єктів, тоді як українське споруда має чіткіше значення. У таких ситуаціях перекладач змушений конкретизувати значення або вводити додаткові

пояснення, що виходить за межі буквального перекладу, але забезпечує семантичну точність (Вурне, 2006, р. 86–88).

Адаптація архітектурно-будівельної термінології до українських державних будівельних норм (ДБН) і національних стандартів (ДСТУ) є одним із ключових етапів перекладу фахових текстів з англійської мови. На відміну від загальнонаукових публікацій, проєктна, нормативна та технічна документація вимагає не лише семантичної точності, а й повної відповідності чинній нормативній базі України. У цьому контексті перекладач виступає не лише як мовний посередник, а як учасник професійної комунікації, відповідальний за коректну інтеграцію термінів у національну терміносистему (Карабан, 2004, с. 149–151).

Однією з основних проблем адаптації є розбіжність між англійськими термінами та термінами, закріпленими в українських ДБН. Наприклад, англійський термін *load-bearing wall* у загальному перекладі може передаватися як навантажувальна стіна, однак відповідно до української нормативної термінології коректним і єдино допустимим є термін *несуча стіна*, який закріплений у ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель» та ДБН В.1.2-14:2018 «Система забезпечення надійності та безпеки будівель і споруд» (ДБН В.2.6-31:2021; ДБН В.1.2-14:2018). Таким чином, нормативний чинник є вирішальним у виборі перекладацького еквівалента.

Іншим показовим прикладом є англійський термін *building envelope*, який широко використовується в документах з енергоефективності. Буквальний переклад будівельна оболонка трапляється в перекладацькій практиці, однак у чинних українських стандартах перевага надається терміну *огорожувальні конструкції будівлі*. Саме цей варіант закріплений у ДБН В.2.6-31:2021 та ДСТУ Б EN ISO 13790:2011 «Енергетична ефективність будівель. Розрахунок споживання енергії» (ДБН В.2.6-31:2021; ДСТУ Б EN ISO 13790:2011). Отже, адаптація передбачає відмову від калькованих форм на користь нормативно визнаних термінів

Особливої уваги потребує адаптація термінів, пов'язаних зі сталим будівництвом та енергоефективністю. Наприклад, англійський термін *energy performance of buildings* не перекладається буквально як енергетична продуктивність, а нормативно закріплений як енергетичні характеристики будівель, що відповідає назві ДСТУ Б EN ISO 52000-1:2020 «Енергоефективність будівель. Загальна рамкова структура» (ДСТУ Б EN ISO 52000-1:2020). Використання ненормативних відповідників у цьому випадку може призвести до невідповідності перекладу офіційним вимогам і ускладнити його практичне застосування.

Адаптація термінів також стосується англійських скорочень і назв систем. Наприклад, *HVAC system* у проєктній документації не перекладається шляхом транслітерації, а передається як система опалення, вентиляції та кондиціонування повітря, що відповідає термінології, використаній у ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» (ДБН В.2.5-67:2013). У цьому випадку адаптація забезпечує не лише зрозумілість, а й нормативну коректність тексту.

Окрему групу становлять терміни, пов'язані з безпекою та надійністю будівель. Наприклад, англійський термін *fire resistance* часто буквально перекладається як вогнестійкість, що загалом є правильним, однак перекладач повинен враховувати, що в українських ДБН існує чітке розмежування між термінами *вогнестійкість* і *межа вогнестійкості*, які мають різний нормативний статус і закріплені в ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» (ДБН В.1.1-7:2016). Нехтування цим розмежуванням може призвести до термінологічної неточності з потенційно серйозними наслідками.

Процес адаптації також передбачає перевірку перекладених термінів на відповідність українській терміносистемі з погляду словотвору та синтаксису. Англійські атрибутивні конструкції типу *high-rise residential building* адаптуються відповідно до норм української мови як багатоповерховий житловий будинок, що є усталеним і нормативно визнаним

варіантом, зафіксованим у ДБН В.2.2-15:2019 «Житлові будинки. Основні положення» (ДБН В.2.2-15:2019).

Однією з важливих практичних проблем перекладу архітектурно-будівельної документації з англійської мови є коректне відтворення одиниць вимірювання та технічних параметрів. На відміну від суто лінгвістичних труднощів, ця проблема перебуває на перетині мовної та нормативно-технічної сфер і безпосередньо впливає на точність, безпеку й нормативну відповідність перекладеного тексту. Помилки у передаванні числових значень або систем вимірювання можуть мати значно серйозніші наслідки, ніж лексичні неточності, оскільки вони здатні призвести до неправильних інженерних рішень (Burne, 2006, p. 83–85).

Основною складністю є відмінність між системами вимірювання, що використовуються в англійськомовних країнах, передусім у США та Великій Британії, і метричною системою, яка є обов'язковою в Україні відповідно до чинних ДБН і ДСТУ (Карабан, 2004, с. 24–26). В англійськомовних архітектурно-будівельних текстах широко застосовуються одиниці імперської системи: inch, foot, yard, pound, psi. Натомість українські нормативні документи ґрунтуються виключно на Міжнародній системі одиниць (SI), що вимагає обов'язкового перерахунку параметрів.

Наприклад, англійський показник wall thickness: 12 inches не може бути перекладений як товщина стіни - 12 дюймів. Відповідно до українських норм, він має бути перерахований і поданий у метричній системі як 305 мм або 0,3 м, що відповідає вимогам ДСТУ ISO 80000-1:2016 «Величини та одиниці» (ДСТУ ISO 80000-1:2016).

Особливу увагу слід приділяти перекладу показників міцності та навантажень. В англійськомовних текстах поширеним є використання одиниці psi, тоді як в українській будівельній практиці ці параметри подаються в МПа або кН/м^2 , що закріплено в ДБН В.1.2-2:2006 «Навантаження і впливи» (ДБН В.1.2-2:2006).

Проблеми виникають і під час перекладу теплотехнічних характеристик будівель. В англomовній практиці широко використовується коефіцієнт R-value, який характеризує опір теплопередачі, тоді як в українських ДБН застосовується показник R, але з іншим способом розрахунку та іншими одиницями вимірювання. Відповідно до ДБН В.2.6-31:2021 «Теплова ізоляція будівель», перекладач повинен не лише коректно передати термін, а й перевірити відповідність значень українській методиці розрахунку (ДБН В.2.6-31:2021). Механічне перенесення числового показника без урахування різниці методик є неприпустимим.

Окрему складність становлять технічні параметри, пов'язані з енергоефективністю та інженерними системами. Наприклад, англійський показник airflow rate (cfm - cubic feet per minute) у системах вентиляції повинен бути адаптований до м³/год, що відповідає вимогам ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування» (ДБН В.2.5-67:2013). У цьому випадку перекладач фактично виконує функцію технічного адаптатора, а не лише мовного транслятора (Вугне, 2006, р. 83–85).

Ще однією проблемою є різне подання десяткових дробів і числових форматів. В англomовних текстах використовується крапка як десятковий роздільник, тоді як в українських нормативних документах застосовується кома. Наприклад, значення 2.5 m повинно передаватися як 2,5 м, що є обов'язковим для офіційної технічної документації відповідно до національних стандартів (ДСТУ ISO 80000-1:2016). Нехтування цією нормою може призвести до формальних помилок у проєктних матеріалах.

Важливим аспектом є також одиниці вимірювання, закріплені в конкретних українських стандартах. У ряді випадків ДБН і ДСТУ регламентують не лише одиниці, а й форму подання параметрів. Наприклад, у ДСТУ Б EN 1991-1-1:2010 (Єврокод 1) навантаження подаються в кН/м², і використання альтернативних одиниць у перекладі є нормативно неприйнятним, навіть якщо вони є зрозумілими з погляду фізики (ДСТУ Б EN 1991-1-1:2010).

Проблема одиниць вимірювання та технічних параметрів у перекладі архітектурно-будівельних текстів має комплексний характер. Вона вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетентності, а й базових інженерних знань, вміння працювати з нормативними документами та відповідальності за точність переданої інформації (Карабан, 2004, с. 24–26). Коректна адаптація одиниць вимірювання є обов'язковою умовою функціональної придатності перекладу й безпосередньо впливає на його професійну та нормативну цінність.

Класифікація будівель є одним із найбільш чутливих до культурних і нормативних відмінностей аспектів перекладу архітектурно-будівельної термінології. На відміну від окремих технічних термінів, класифікаційні назви відображають не лише функціональне призначення об'єкта, а й національні традиції містобудування, правові підходи до регулювання забудови та систему будівельних норм конкретної країни. У перекладі з англійської на українську мову це створює низку труднощів, пов'язаних із відсутністю прямої відповідності між класифікаційними системами (Byrne, 2006, р. 88–90).

В англомовній архітектурно-будівельній практиці, зокрема в США та Великій Британії, класифікація будівель часто ґрунтується на функціональному використанні, експлуатаційних характеристиках або правовому статусі об'єкта (Byrne, 2006, р. 90–92). Такі терміни, як *residential building*, *commercial building*, *mixed-use development*, *institutional building*, мають широке й гнучке значення, яке може змінюватися залежно від контексту нормативного документа або муніципального регулювання.

В українській нормативній системі класифікація будівель є значно більш формалізованою та закріпленою в державних стандартах. Зокрема, відповідно до ДБН В.2.2-15:2019 «Житлові будинки. Основні положення» та ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки і споруди. Заклади освіти», кожен тип будівлі має чітко визначене функціональне призначення, параметри безпеки, вимоги до інсоляції, евакуації, поверховості та інженерного забезпечення (ДБН

В.2.2-15:2019; ДБН В.2.2-3:2018). Тому буквальний переклад англійських класифікаційних термінів без нормативної адаптації може призвести до помилкового трактування об'єкта.

Наприклад, англійський термін *residential building* часто використовується для позначення будь-якої будівлі житлового призначення, включно з багатоквартирними будинками, гуртожитками, апартаментами з сервісним обслуговуванням та таунхаусами (Byrne, 2006, р. 91). В українській нормативній практиці ці об'єкти належать до різних категорій і регламентуються різними ДБН. Відповідно, переклад терміна *residential building* повинен здійснюватися з урахуванням конкретного типу будівлі.

Особливо складною є адаптація терміну *mixed-use building* або *mixed-use development*, який у англійських країнах позначає багатофункціональні об'єкти, що поєднують житлові, комерційні та громадські функції. В українських ДБН відсутній повний нормативний еквівалент цього поняття. У практиці перекладу використовуються варіанти будівля багатофункціонального призначення або багатофункціональний комплекс, однак перекладач повинен враховувати вимоги ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій» (ДБН Б.2.2-12:2019).

Культурно-нормативні відмінності проявляються і в класифікації громадських будівель. Наприклад, англійський термін *institutional building* охоплює широкий спектр об'єктів, тоді як в українській нормативній системі ці об'єкти належать до різних функціональних груп і регулюються окремими ДБН (ДБН В.2.2-10:2018; ДБН В.2.2-3:2018). Тому переклад цього терміна без уточнення конкретної функції є недостатнім.

Ще одним прикладом культурно зумовлених розбіжностей є класифікація будівель за поверховістю. В англійських текстах використовуються терміни *low-rise*, *mid-rise*, *high-rise building*, тоді як в українських ДБН ці категорії визначаються на основі конкретних метричних показників відповідно до ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» (ДБН В.1.1-7:2016).

Крім того, англomовні класифікаційні терміни нерідко відображають соціально-культурний контекст. Наприклад, поняття *affordable housing* у США пов'язане з державними програмами підтримки населення і не має прямого нормативного відповідника в Україні, що зумовлює необхідність описової адаптації з урахуванням чинного законодавства та ДБН В.2.2-15:2019 (ДБН В.2.2-15:2019).

Адаптація архітектурно-будівельної термінології до українських нормативних вимог потребує застосування комплексу перекладацьких стратегій, спрямованих на досягнення функціонально-нормативної еквівалентності. У технічній сфері перекладач працює в межах жорстко регламентованої системи понять, закріпленої стандартами та професійною практикою (Карабан, 2004; Byrne, 2006).

Однією з найпоширеніших стратегій є нормативна заміна, яка полягає у використанні терміна, закріпленого в українських ДБН або ДСТУ, замість формально близького, але ненормативного відповідника (Карабан, 2004, с. 37–39; Byrne, 2006, р. 76–78). Наприклад, англійський термін *load-bearing wall* у перекладі не може відтворюватися описово (стіна, що несе навантаження), а має передаватися нормативною одиницею несуча стіна, зафіксованою в ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» (ДБН В.1.1-7:2016). Така стратегія забезпечує відповідність перекладу професійним стандартам і зменшує ризик термінологічної варіативності.

Другою типовою стратегією є функціональна адаптація, яка застосовується у випадках, коли поняття мови оригіналу не має прямого еквівалента в українській нормативній системі (Byrne, 2006, р. 92–94). У таких ситуаціях перекладач орієнтується не на формальну структуру терміна, а на його функціональне призначення. Наприклад, *mixed-use development* передається як багатофункціональний комплекс з урахуванням положень ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій», які регламентують поєднання житлових і громадських функцій у межах одного об'єкта (ДБН

Б.2.2-12:2019). Функціональна адаптація дозволяє інтегрувати іншомовне поняття в український нормативний простір без спотворення його змісту.

Важливою є також стратегія комбінованого перекладу, що поєднує калькування, транскрипцію та описове пояснення. Вона часто застосовується до інноваційних або міжнародно визнаних термінів, таких як BIM, Passivhaus, green building (Карабан, 2004, с. 42–44). У таких випадках доцільним є використання оригінального терміна з подальшим нормативно узгодженим поясненням, наприклад: BIM (інформаційне моделювання будівель). Цей підхід відповідає рекомендаціям міжнародного стандарту ISO 704:2009 «Terminology work - Principles and methods» і дозволяє зберегти зв'язок із міжнародним фаховим дискурсом (ISO 704:2009).

Ще однією стратегією є уточнювальний переклад, який застосовується при перекладі полісемічних або надто узагальнених термінів (Burne, 2006, р. 80–82). Наприклад, англійський термін facility може означати будівлю, інженерний об'єкт або комплекс споруд. У перекладі необхідно конкретизувати значення залежно від контексту (інженерна споруда, виробничий об'єкт, будівельний комплекс), що знижує ризик семантичної невизначеності та неправильного трактування.

Важливу роль відіграє відмова від буквального перекладу, коли він суперечить нормам української терміносистеми. Механічне калькування англійських або німецькомовних термінів без урахування українських стандартів призводить до появи штучних і нефахових одиниць, що негативно впливає на якість перекладу (Карабан, 2004, с. 29–31). Саме тому адаптація термінології повинна ґрунтуватися на поєднанні лінгвістичного аналізу та глибокого знання нормативної бази.

Отже, підрозділ 3.3 засвідчив, що адаптація архітектурно-будівельної термінології до українських будівельних норм є складним багаторівневим процесом, який виходить за межі суто лінгвістичного перекладу. Виявлено суттєві розбіжності між національними нормативними системами, що зумовлюють відсутність прямих еквівалентів, термінологічну варіативність і

необхідність функціональної перебудови іншомовних понять (Burgne, 2006, p. 95–97).

Аналіз показав, що успішна адаптація термінів можлива лише за умови системної орієнтації перекладача на чинні ДБН і ДСТУ, урахування одиниць вимірювання, технічних параметрів та культурно-нормативних особливостей класифікації будівель. Особливу роль відіграють перекладацькі стратегії нормативної заміни, функціональної адаптації та комбінованого перекладу, які забезпечують термінологічну точність і практичну придатність перекладених текстів (Карабан, 2004; Burgne, 2006).

Висновки до розділу 3

У третьому розділі магістерської роботи було здійснено комплексний аналіз основних труднощів перекладу архітектурно-будівельної термінології з англійської мови на українську з урахуванням лінгвістичних, культурно-контекстуальних і нормативних чинників. Дослідження засвідчило, що переклад фахових архітектурних текстів є складним багаторівневим процесом, який не обмежується механічним добором лексичних відповідників.

У підрозділі 3.1 встановлено, що лінгвістичні труднощі перекладу зумовлені багатозначністю термінів, структурними відмінностями між мовами, особливостями словотвору та наявністю численних абревіатур. Особливу складність для перекладача становлять терміни, значення яких змінюється залежно від контексту, типу документа або етапу проектування, що вимагає глибокого аналізу фахового середовища.

У підрозділі 3.2 доведено, що культурні та контекстуальні чинники відіграють важливу роль у процесі перекладу архітектурної термінології. Наявність національно специфічних реалій, традиційних типів забудови та концепцій просторового планування зумовлює необхідність застосування описового перекладу, адаптації або комбінованих перекладацьких стратегій.

Порівняльний аналіз англomовних і німецькомовних термінів показав, що міжмовні відповідники не завжди є повністю симетричними, що посилює відповідальність перекладача за точність і функціональність перекладу.

Підрозділ 3.3 засвідчив, що адаптація архітектурно-будівельної термінології до українських будівельних норм є одним із ключових викликів перекладацької діяльності. Виявлено суттєві розбіжності між національними нормативними системами, що зумовлює відсутність прямих еквівалентів та потребу у функціональній перебудові іншомовних понять. Успішна адаптація термінів можлива лише за умови орієнтації перекладача на чинні ДБН і ДСТУ, а також урахування технічних параметрів і галузевих стандартів.

Таким чином, результати аналізу підтверджують, що переклад архітектурно-будівельних текстів слід розглядати як міждисциплінарну діяльність, яка поєднує лінгвістичну компетенцію з глибокими фаховими знаннями у сфері архітектури, будівництва та нормативного регулювання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено всебічне та системне дослідження особливостей словотворення англійської архітектурно-будівельної термінології та специфіки її перекладу українською мовою з урахуванням лінгвістичних, перекладознавчих, культурно-контекстуальних і нормативних чинників. Актуальність обраної теми зумовлена активною глобалізацією професійної діяльності у сфері архітектури та будівництва, стрімким розвитком нових технологій і матеріалів, а також зростанням обсягу англійської проєктної та технічної документації, яка потребує точного й стандартизованого перекладу відповідно до українських мовних і будівельних норм.

Під час дослідження було встановлено, що архітектурно-будівельна термінологія є складною, відкритою та динамічною терміносистемою, яка постійно оновлюється під впливом науково-технічного прогресу, міждисциплінарних зв'язків і міжнародної професійної комунікації. Термін у межах цієї системи виступає ключовою одиницею фахового мовлення, оскільки забезпечує точність, логічну впорядкованість і однозначність передачі спеціалізованих знань. Водночас у роботі доведено, що на практиці терміни часто характеризуються багатозначністю, варіативністю та контекстуальною залежністю, що істотно ускладнює перекладацьку діяльність.

Аналіз теоретичних засад термінознавства та перекладу технічної термінології дозволив з'ясувати, що архітектурно-будівельні терміни виконують комплекс функцій: номінативну, дефінітивну, регулятивну та комунікативну. Особливого значення ці функції набувають у нормативно-технічних текстах, проєктній документації та будівельних стандартах, де навіть незначна перекладацька неточність може призвести до неправильного тлумачення вимог, технічних помилок або порушення норм безпеки. У

зв'язку з цим переклад архітектурної термінології потребує високого рівня відповідальності та суворої орієнтації на чинні нормативні документи.

Дослідження словотвірних моделей англійської архітектурної термінології засвідчило, що найбільш продуктивними способами творення термінів є словоскладання, афіксація та формування багатоконпонентних термінів-словосполучень. Саме складені терміни виявилися найбільш характерними для архітектурно-будівельної галузі, оскільки вони дозволяють точно й деталізовано передавати складні поняття, процеси та характеристики об'єктів. Значну частину досліджуваної терміносистеми становлять запозичення, переважно з англійської мови, що пояснюється її провідною роллю у міжнародному професійному середовищі.

Виявлено, що наявність неологізмів, частково усталених і міждисциплінарних термінів створює додаткові труднощі для перекладу, оскільки такі одиниці не завжди мають зафіксовані відповідники в українській мові. У таких випадках перекладач змушений поєднувати різні перекладацькі стратегії, зокрема калькування, описовий переклад і адаптацію, орієнтуючись на контекст, жанр тексту та фахові традиції.

Лексико-семантичний аналіз архітектурно-будівельної термінології підтвердив поширеність багатозначності, семантичних зсувів і варіативності значень залежно від галузевого контексту. Доведено, що адекватний переклад терміна можливий лише за умови глибокого контекстуального аналізу та розуміння предметної галузі. Механічний або буквальний переклад без урахування професійної специфіки призводить до спотворення змісту та зниження якості фахової комунікації.

У роботі детально проаналізовано основні методи перекладу архітектурно-будівельної термінології, зокрема транскрипцію, транслітерацію, калькування, описовий переклад і адаптацію. Установлено, що жоден із цих методів не є універсальним, а найбільш ефективним є їх комбіноване застосування з урахуванням ступеня усталеності терміна, типу тексту та вимог нормативної документації. Особливу увагу приділено

проблемам адаптації термінів до українських будівельних норм (ДБН, ДСТУ), які виступають ключовим орієнтиром у перекладі технічних і проєктних матеріалів.

Загалом результати дослідження дозволяють зробити висновок, що переклад архітектурно-будівельної термінології є складним багатовимірним процесом, який вимагає від перекладача поєднання лінгвістичної компетенції, знань теорії перекладу та глибокого розуміння фахової галузі. Запропоновані в роботі висновки та рекомендації можуть бути використані в практиці фахового перекладу, у навчальному процесі підготовки перекладачів, а також під час роботи з технічною, нормативною й проєктною документацією у сфері архітектури та будівництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Даниленко В. П. Термін у науковому тексті. Київ : Наукова думка, 2007.
2. Даниленко В. П. Термін у науковому тексті. Київ : Наукова думка, 2007. 99с.
3. ДБН В.2.2-15:2019. Будинки і споруди. Житлові будинки. Основні положення.
4. ДБН В.1.2-14:2018. Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель і споруд.
5. ДСТУ Б А.1.1-91:2013. Система стандартизації та нормування у будівництві. Терміни та визначення.
6. Зорівчак Р. П. Теорія і практика перекладу. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 176с.
7. Карабан В. І. Переклад англійської науково-технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004. 303с.
8. Кирилов О. А., Степанова І. С., Яковець О. Р. Англо-український словник будівельних термінів. Вінниця : ВНТУ, 2011. 130 с.
9. Кияк Т. Р. Основи термінознавства. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2012.
10. Кияк Т. Р. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
11. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу (німецька та англійська мови). Вінниця : Нова книга, 2011. 592с.
12. Клименко Н. Ф. Термінологічні системи та їх упорядкування. Київ : Наукова думка, 2014.
13. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 2003.
14. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2006.
15. Кравченко Т. В. Англomовна термінологія в сучасній українській мові // Мовознавство. 2018.

16. Кузнєцова І. В., Шишлаков М. Ю. Особливості перекладу англійських архітектурно-будівельних термінів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2016. № 21. Том 1. С.116-118
17. Литвин О. П. Проблеми стандартизації термінології // Українська термінологія. 2019.
18. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
19. Мацюк З. С., Станкевич Н. М. Українська мова професійного спілкування. Київ: Знання, 2011. 244с.
20. Нелюбін Л. Л. Теорія і практика перекладу. Київ: Кондор, 2005.
21. Панько Т. І. Українська термінологія: проблеми та перспективи. – Львів: Світ, 1994. 217с.
22. Першина А. А. Проблеми перекладу термінів. Харків: Харківський національний університет радіоелектрики
23. Редько Є. О. Фахова мова і термінологія. Харків: ХНУ, 2014.
24. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: терміни і поняття. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716с.
25. Українець Л. В. Мова фахового спілкування: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2016.
26. Фурман А. В. Термінологія як система. Київ: Наукова думка, 2008.
27. Яворська Г. М. Мовна норма і термінологія. Київ: Інститут української мови НАН України, 2018.
28. Allen E., Iano J. Fundamentals of Building Construction. - New York: Wiley, 2014. 1007p.
29. Arntz R., Picht H., Mayer F. Einführung in die Terminologearbeit. Hildesheim: Olms, 2014. 344p.
30. Byrne J. Technical Translation: Usability Strategies for Translating Technical Documentation. Dordrecht: Springer, 2006.

31. Curl J. S. A Dictionary of Architecture and Landscape Architecture. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1017p.
32. Glück H. Metzler Lexikon Sprache. Stuttgart: Metzler, 2016. 817p.
33. Harris C. Dictionary of Architecture & Construction. New York: McGraw-Hill, 2013. 1103p.
34. ISO 704:2009. Terminology work - Principles and methods.
35. ISO 1087-1:2019. Terminology work and terminology science - Vocabulary.
36. Kalverkämper H. Fachsprachen und Terminologie. Berlin: de Gruyter, 1998.
37. McLean W., Silver P. Introduction to Architectural Technology. London: Laurence King, 2018. 224p.
38. Merriam-Webster. Architectural Dictionary. Springfield, MA, 2018. 1664p.
39. Neufert E. Architects' Data. Oxford: Wiley-Blackwell, 2012.
40. Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 1988. 304p.
41. Pevsner N. An Outline of European Architecture. London: Penguin Books, 2009. 496p.
42. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Ed. by Mona Baker. London, New York: Routledge, 2001. 654 p.
43. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam: John Benjamins, 1990. 264p.
44. Summerson J. The Classical Language of Architecture. Cambridge: MIT Press, 1991. 152p.
45. Schmitt P. A. Terminologie und Übersetzung. Tübingen: Narr Verlag, 2005.
46. Watson D., Labs K. Climatic Design: Energy-Efficient Building Principles. New York: McGraw-Hill, 2012. 280p.
47. Weston R. Materials, Form and Architecture. London: Laurence King, 2014. 240p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Структурна організація архітектурно-будівельних термінів (EN–DE–UA)

Тип терміна	Англійська	Німецька	Українська	Коментар для перекладу
Простий	wall	Wand	стіна	Термінологізація загальноживаного слова
Простий	floor	Decke	переkritтя	Значення визначається контекстом
Складний	skyscraper	Wolkenkratzer	хмарочос	Повне словоскладання
Складний	insulation	Dämmung	ізоляція	Афіксальна модель
Складений	load-bearing wall	tragende Wand	несуча стіна	Атрибутивні відношення
Складений	reinforced concrete	Stahlbeton	залізобетон	Різна структурна реалізація
Складений	thermal insulation layer	Wärmedämmschicht	шар теплоізоляції	Аналітичний переклад

Додаток Б

Порівняльний аналіз англійських, німецьких та українських архітектурно-будівельних термінів

№	Англійський термін	Німецький відповідник	Український переклад	Коментар щодо перекладу
1	<i>easel</i>	<i>Staffelei</i>	мольберт	У технічному контексті може потребувати уточнення функції (демонстраційна або проєктна конструкція).
2	<i>skirting board</i>	<i>Sockelleiste</i>	плінтус	Усталений нормативний відповідник; можливі уточнення залежно від функціонального призначення.
3	<i>gutter</i>	<i>Regenrinne</i>	жолоб / водостік	Вибір відповідника залежить від конструктивної ролі елемента в системі водовідведення.
4	<i>ferry</i>	<i>Fähre</i>	пором	У містобудівних текстах може вимагати контекстуального уточнення (елемент інфраструктури).
5	<i>load-bearing wall</i>	<i>tragende Wand</i>	несуча стіна	Термін нормативно закріплений; потребує точності через інженерну значущість.
6	<i>sustainable architecture</i>	<i>nachhaltige Architektur</i>	стала архітектура	Концептуальний термін; може потребувати пояснення в наукових і навчальних текстах.
7	<i>joist</i>	<i>Deckenbalken</i>	балка перекриття	Варіативність перекладу залежить від типу перекриття та будівельних норм.

№	Англійський термін	Німецький відповідник	Український переклад	Коментар щодо перекладу
8	HVAC	<i>Heizungs-, Lüftungs- und Klimatechnik</i>	системи опалення, вентиляції та кондиціонування	У наукових текстах доцільне розшифрування аббревіатури при першому вживанні.

SUMMARY

This Master's thesis presents a detailed and comprehensive study of the word-formation features of English architectural and construction terminology and the specific aspects of its translation into Ukrainian. The relevance of the research is determined by the rapid development of the architectural and construction industry, the growing intensity of international professional communication, and the increasing volume of English-language technical and project documentation requiring accurate and standardized translation.

The study demonstrates that architectural and construction terminology constitutes a complex, dynamic, and multi-level system shaped by technological progress, globalization processes, historical traditions, and interdisciplinary interaction. Within this system, terms perform not only nominative but also definitional, regulatory, and communicative functions, which explains the high requirements for precision and consistency in their translation.

The analysis of word-formation models shows that compounding, affixation, and multi-component terminological units are the most productive means of forming English architectural terms. A significant part of the terminology consists of borrowings and neologisms, reflecting the dominant role of English as the global language of professional communication and creating additional challenges for translators.

The research identifies major lexical and semantic difficulties in translation, including polysemy, contextual dependence, semantic shifts, and interdisciplinary usage of terms. It is proved that literal translation without considering professional context, genre, and national building standards may lead to semantic inaccuracies and misinterpretation of technical information.

Special attention is paid to the analysis of translation methods applied to architectural and construction terminology, such as transcription, transliteration, calquing, descriptive translation, and adaptation. The findings confirm that

effective translation is achieved through a flexible combination of these methods, with particular emphasis on adaptation to Ukrainian building regulations (DBN and DSTU), which ensures not only linguistic but also functional equivalence.

The practical significance of the research lies in its applicability to professional translation practice, translator training, and work with architectural and construction documentation. The results contribute to improving the accuracy, consistency, and standardization of architectural terminology translation in the Ukrainian professional context.